

STORTINGET

Innst. 151 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 169 L (2016–2017)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)

Til Stortinget

1. Bakgrunn

1.1 Sammendrag

Forslagene i lovproposisjonen er i hovedsak en oppfølging av barnevernlovutvalgets utredning NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Enkelte av forslagene er oppfølging av departementets høringsnotat av 6. oktober 2016 om opplysningsplikten til barnevernet, og høringsnotat av 17. februar 2017 om kommunens ansvar for barn i utlandet og godtgjøring til blant annet private parters vitner i fylkesnemnda.

I proposisjonen er det redegjort nærmere for høringsnotatet av barnevernlovutvalgets utredning og departementets to høringsnotater.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, Tage Pettersen og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folke-

parti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til at det er behov for en mer enhetlig og tidsriktig barnevernlov, og at regjeringen i 2014 nedsatte et barnevernlovutvalg som i september 2016 leverte sin NOU 2016: Ny barnevernlov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Komiteen viser til at regjeringen ønsker å følge opp barnevernlovutvalgets innstilling og arbeid i to løp. Komiteen merker seg at regjeringen arbeider med et høringsnotat med sikte på å utarbeide forslag til ny barnevernlov med utgangspunkt i utvalgets innstilling, men at dette er et tidskrevende og omfattende arbeid. Lovendringene som Stortinget nå behandler, følger derfor opp enkelte av utvalgets forslag, slik at disse endringene kan tre i kraft tidligst mulig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til at saken i hovedsak er en oppfølging av Stortingets tidligere vedtak og anmodninger om å styrke barns rettssikkerhet i volds- og overgrepssaker.

I denne sammenheng vises det til Prop. 106 L (2012–2013) og Innst. 395 L (2012–2013) om endringer i barnevernloven, og også til behandlingen av Meld. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barnas beste, jf. Innst. 318 S (2015–2016). Det vises også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 598 av 25. april 2017:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som klargjør og forenkler bestemmelsen om opplysningsplikt i barnevernet».

2. Grunnleggende hensyn i barnevernet

2.1 Sammendrag

2.1.1 FNs barnekonvensjon

FNs konvensjon om barns rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989. FNs barnekonvensjon regnes som det mest autoritative uttrykk for hvilke rettigheter barn og unge er tilkjent. Norge ratifiserte konvensjonen 7. februar 1991 og er dermed folkerettslig forpliktet til å oppfylle bestemmelsene i konvensjonen. Den 1. oktober 2003 ble FNs barnekonvensjon, sammen med konvensjonens to første tilleggsprotokoller, inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven. FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1 fastslår at prinsippet om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Prinsippet gjelder både i konkrete saker om et enkelt barn, og for avgjørelser på mer overordnet nivå, som ved utforming av lover. Lovgiver må derfor foreta en vurdering av hvilke typer regulering som generelt vil være til barnets beste.

Barnets behov for beskyttelse og omsorg fremgår av flere bestemmelser i FNs barnekonvensjon.

2.1.2 Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK)

Den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950 (EMK) ble gjennomført i norsk rett med forrang foran annen nasjonal lovgivning gjennom menneskerettsloven.

Etter EMK artikkel 8 nr. 1 har enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Denne retten er ikke absolutt. Offentlige myndigheter kan gjøre inngrep i familielivet hvis det er i samsvar med loven og nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til blant annet å beskytte helse eller for å beskytte andres friheter og rettigheter. Hva som anses nødvendig i et demokratisk samfunn, vil bero på omstendighetene i den enkelte sak og om tiltaket er rimelig og hensiktsmessig, og må ses i lys av rettsutviklingen og samfunnsutviklingen. Det avgjørende her er at staten benytter akseptable virkemidler for å oppnå formålet (forholdsmessighet).

Staten kan krenke barns menneskerettigheter blant annet ved forsømmelser eller unnlaterelser fra å gripe inn når barn blir utsatt for omsorgssvikt.

2.1.3 Grunnloven

Etter Grunnloven § 102 første ledd har enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv. Høyesterett har i Rt. 2015 s. 93 avsnitt 60 lagt til grunn at det er tillatt å gripe inn i rettighetene etter første ledd første punktum, dersom inngrepet har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig.

Etter Grunnloven § 104 har barn krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling. Videre skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barn.

Videre fremgår det av Grunnloven § 104 tredje ledd at barn har rett til vern om sin personlige integritet. Bestemmelsen pålegger også staten en plikt til å sørge for å ha og håndheve et regelverk som på best mulig måte kan verne barnet fra utnyttelse, vold og mishandling.

Videre fremgår det av Grunnloven § 104 tredje ledd at statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

2.1.4 Urbefolkning, nasjonale minoriteter og andre etniske, religiøse eller språklige minoriteter

Etter barnekonvensjonen artikkel 30 skal barn som tilhører etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller en urbefolkning, ikke nektes retten til sin kultur, sitt språk og sin religion i samvær med andre medlemmer av sin gruppe. Barnekonvensjonen artikkel 20 omhandler statens plikt til å sørge for at barn som av ulike årsaker ikke kan tas vare på av familien, får et alternativt omsorgstilbud. I henhold til artikkel 20 nr. 3 skal det, når mulige løsninger overveies, tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Samiske barn har som urfolk særskilte rettigheter som er gitt dem også gjennom nasjonal lov.

2.1.5 Prinsippet om barnets beste og forsvarlighetskravet i barnevernloven

Hensynet til barnets beste er grunnleggende for alt arbeid i barnevernet, jf. barnevernloven § 4-1. Barns medvirkning er av avgjørende betydning for å sikre barnets beste.

Krav til forsvarlighet gjelder for alle tjenester og tiltak etter barnevernloven, jf. loven § 1-4. Forsvarlighetskravet er en rettslig standard der innholdet i vesentlig grad blir bestemt av normer utenfor selve loven.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at Norge er folkerettslig forpliktet gjennom FNs barnekonvensjon til å sikre at alle barn som oppholder seg i Norge, skal beskyttes og gis omsorg, og at barns beste skal være et tungt hensyn i alle saker som omhandler barn. I tillegg merker komiteen seg at Norge også er forpliktet av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, og at Grunnloven § 104 også gir barn et særlig vern. Komiteen understreker at disse forpliktelsene, særlig inkludert hensynet

til barns beste, ligger til grunn for endringene i barnevernloven som foreslås i innstillingen.

3. Endringer i lovens formålsbestemmelse

3.1 Sammendrag

Etter gjeldende formålsbestemmelse er barneverntjenestens primæransvar å sikre at utsatte barn får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Barnevernlovutvalget foreslår å lovfeste at «barn bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse, og helst i egen familie».

Utvalget skriver at første del av setningen er ment som en etisk bærebjelke for samfunnets innsats på barnevernsfeltet og som verdigrunnlag for den omsorgen som skal gis i barnevernets regi. Departementet viser til at trygghet, kjærlighet og forståelse er viktige elementer i god omsorg som alle barn har behov for.

Departementet er enig med de høringsinstansene som mener at det ikke er enkelt å gi begrepene trygghet, kjærlighet og forståelse et rettslig innhold. Å gi kjærlighet eller å oppleve trygghet, kjærlighet og forståelse er subjektive følelser som vanskelig kan defineres, og som ikke er egnet til å håndheve.

Det fremgår allerede i dag at det sentrale formålet med barnevernloven er å sikre at utsatte barn får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Departementet foreslår derfor å supplere barnevernlovens formålsbestemmelse § 1-1 med at loven skal bidra til at barn møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Selv om forslaget ikke innebærer noen nye rettigheter for barnet eller plikter for barnevernet, mener departementet at forslaget vil ha en viktig symbolsk verdi og signalisere en forventning om at ansatte i barnevernet møter barn med trygghet, kjærlighet og forståelse. Dette forutsetter at ansatte i barnevernet som jobber direkte med barn, har relasjonskompetanse og er personlig egnet til å jobbe med barn.

Departementet går i denne omgang ikke videre med forslaget om å lovfeste at barn «helst bør vokse opp i egen familie».

Barnevernlovutvalget har foreslått at ordlyden i § 1-1 om at loven skal sikre at barn får «nødvendig hjelp og omsorg» erstattes med at loven skal sikre at barn får «nødvendig beskyttelse og omsorg». Utvalget har ikke ment at dette skal innebære en realitetsendring. Departementet er likevel skeptisk til å ta ordet «hjelp» ut av formålsbestemmelsen. Barnevernet er først og fremst en hjelpetjeneste til barn og foreldre, og frivillige hjelpe-tiltak er det mest brukte tiltaket i barnevernet. Departementet vil derfor beholde at lovens formål er å sikre at barn får «hjelp og omsorg», men foreslår å supplere ordlyden med at loven også skal sikre at barn får nødvendig beskyttelse.

Videre foreslår departementet å opprettholde utvalgets forslag om å innta i formålsbestemmelsen at barn og unge skal sikres trygge «og gode» oppvekstsvilkår. Forslaget innebærer ingen endringer av gjeldende rett og utvider ikke barnevernets ansvar for generelt forebyggende arbeid, men anerkjenner at barn og unge både skal ha en trygg og en god oppvekst.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å endre formålsbestemmelsen i barnevernloven til å også inkludere begrepet kjærlighet. Komiteen viser til at noen høringsinstanser mener dette gir en viktig ekstra dimensjon ut over omsorgsbegrepet. Komiteen merker seg også at enkelte høringsinstanser peker på at det ikke er enkelt å gi begrepet kjærlighet et rettslig innhold.

Komiteen er enig med høringsinstansene som bemerker at begrepet «kjærlighet» ikke er målbart. Det er subjektivt og kan vanskelig gis juridisk innhold, samtidig er komiteen enig i at det vil ha en viktig symbolsk verdi i en formålsparagraf, og støtter dermed forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at barn i barnevernet, som alle andre barn, skal bli møtt av voksne som viser dem omtanke og varme, har forventninger til dem, stiller krav, anerkjenner dem for deres individualitet og ikke gir dem opp. Flertallet viser til at begrepet kjærlighet inkluderes i lovens formålsbestemmelse og mener dette er viktig. Flertallet viser til at Barnevernsproffene i Forandringsfabrikken, som er blant dem som har mye erfaring med å være barn i norsk barnevern, har etterlyst et barnevern som arbeider mer og tydeligere med kjærlighet. Barnevernsproffene sier i sin høringsuttalelse at de med kjærlighet mener at barn skal møtes med menneskevarme, gjennom varme øyne, varmt kroppsspråk, varme ord – og at voksne lytter for å prøve å forstå dem helt til bunns. Flertallet viser til at det i proposisjonen også nevnes at nyere studier slår fast at både barn og ansatte i barnevernet anser kjærlighet som en sentral verdi i utøvelsen av sosialarbeiderrollen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringen, der Kvalitet i Barnevernet (KIB) pekte på nødvendigheten av å bygge opp relasjonskompetanse i barnevernet. Uten å kunne ta stilling hva slags kompetanse som er avgjørende for bedre kvalitet i omsorgen av barn og deres omsorgspersoner, må barnevernet ha nødvendige ressurser til etter- og videreutdanning. Kompetansen må også legge vekt på barnets relasjoner, barnets virkelighetsoppfatning og

kunnskap som fremmer godt samarbeid med ansatte i andre tjenester.

For øvrig viser komiteen til Nasjonalt kompetansenettverk BarnsBeste ved Sørlandet sykehus, en instans som blant annet samarbeider med Bufdir i 0–24-samarbeidet, et samarbeid mellom fem direktorater og fem departementer. Kompetansenettverket kan formidle og bidra til utvikling av samarbeid, best praksiserfaringer og kunnskap i alle deler av barnevernstjenesten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter å gjøre kjærlighet til en del av barnevernets formål. Dette medlem vil vise til at det barna i barnevernet opplever som viktig innhold i kjærlighetsbegrepet i møte med barnevernet, er å møtes med varme i øyne, ord og kroppsspråk, og at de møter voksne som de kjenner bryr seg om dem.

Dette medlem understreker videre at kjærlighet som en del av barnevernets formål krever en ytterligere satsning på relasjonskompetanse i barnevernet.

4. Barnets rett til nødvendige barneverntiltak

4.1 Sammendrag

Barn har i en viss utstrekning individuelle rettigheter til omsorg og beskyttelse etter Grunnloven, FNs barnekonvensjon og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK).

Gjeldende barnevernlov gir ikke barn en rett til tjenester eller tiltak fra barnevernet.

Barnevernlovutvalget foreslår i likhet med tidligere offentlige utvalg at barnevernloven bør bli en rettighetslov for barn.

Departementet mener at det viktigste for å sikre at barn får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, er at barnevernmyndighetene er pålagt plikter i barnevernloven. Departementet ser samtidig at det å gi barn rett til barneverntjenester understreker at barn er selvstendige individer med egne rettigheter, og bidrar til å styrke barnets stilling i barnevernssaker. Å lovfeste barnets rett til barneverntjenester er en konkretisering av barnets rett til omsorg og beskyttelse etter FNs barnekonvensjon og Grunnloven.

Departementet mener at å lovfeste at barn har rett til nødvendige tiltak etter barnevernloven når vilkårene for tiltaket er oppfylt, vil gi et tydelig signal om at barnet er hovedpersonen i en barnevernssak. Det har en viktig symbolsk verdi, men kan også få en faktisk betydning for barn. Det kan medføre at barnevernet i større grad assosieres med barnets rettigheter enn barneverntjenestens plikter. Et mer positivt syn på barneverntjenesten kan medføre at flere melder bekymring for et

barn eller henvender seg for hjelp, og at flere barn kan få riktig hjelp til rett tid.

Departementet legger vekt på at rettighetsfesting har vært anbefalt i mange offentlige utredninger og av bruker- og interesseorganisasjoner og fagmiljøer i flere år, og det har også fått bred støtte i denne og tidligere høringer.

Departementet foreslår å innta i ny § 1-5 at barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt. Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at en rettighetsbestemmelse må utformes generelt og ikke innskrenke det handlingsrommet kommunen har i dag ved valg av tiltak og tiltakets omfang. Barnet gis derfor en korresponderende rett til de tiltak kommunen er forpliktet til å iverksette etter gjeldende rett. Rettighetsfesting innebærer ikke nye plikter for kommunene.

Departementets forslag innebærer at barn kan få rett til samtlige tiltak i kapittel 4, både frivillige tiltak og tvangstiltak. Videre kan barn få rett til etterverntiltak, jf. § 1-3, og opphold i omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere etter § 5A-1.

Barnet vil ha rett til tiltak når vilkårene for tiltaket er oppfylt. Departementet foreslår ingen endringer i vilkårene for tiltak. Hvorvidt vilkårene er oppfylt, vil bero på en konkret skjønnsmessig vurdering av barnets situasjon og behov slik som etter gjeldende rett. I tillegg har barn kun rett på det som er nødvendig. Dette gir kommunen et handlingsrom ved valg av tiltak og tiltakets omfang. Der flere tiltak tilfredsstiller vilkårene for tiltak, vil også økonomi være relevant ved valg av tiltak. Tiltaket må imidlertid ha en forsvarlig standard. Departementet presiserer i likhet med utvalget at retten til tiltak ikke innebærer at barnet får rett til et bestemt tiltak, for eksempel støttekontakt, institusjonsplass, fosterhjem eller støtte til ferie. Dette samsvarer i stor grad med individers rettskrav på nødvendige helse- og omsorgstjenester etter pasient og brukerrettighetsloven. Departementet er videre enig med utvalget i at det ikke kan legges til grunn noen standardisert minstenorm for hva rettigheten består i. Hva barnet har krav på, avhenger av barnets situasjon og behov. Forslaget om rettighetsfesting medfører ingen endring i kommunens skjønnsutøvelse og gir ikke barn rett til noe mer enn det kommunen er forpliktet til å gi etter dagens regelverk. Krav om tiltak skal behandles etter eksisterende ordninger med klage og rettslig overprøving, og det gis i denne omgang ingen nye prosessuelle rettigheter for barn.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å gjøre barnevernloven til en rettighetslov for barn. Komiteen støtter dette og merker seg at det er en konkretisering av barnets rett til omsorg og beskyttelse etter FNs barnekonvensjon og Grunnloven § 104. Komiteen vi-

ser til at lovfesting av en slik rett vil ha en viktig pedagogisk og symbolsk funksjon, spesielt da dette vil tydeliggjøre at barn skal anses som et subjekt med egen rett til omsorg og beskyttelse.

Komiteen viser til at flere høringsinstanser fremholder at forutsetningen for at barnevernloven skal bli en reell rettighetslov, er at det også må på plass en god lavterskel klageordning for barn som er i kontakt med barnevernet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti vil derfor be regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med forslag om en lavterskel klageordning for barn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, vil oppfordre regjeringen til å vurdere barns prosessuelle rettigheter, herunder om eksisterende ordninger bør forbedres eller endres, i arbeidet med ny barnevernlov.

Komiteen viser til at flere høringsinstanser ber om at retten til ettervern frem til fylte 25 år for tidligere barnevernsbarn blir lovfestet når loven gjøres til en rettighetslov. Komiteen viser i denne forbindelse til svar datert 23. januar 2018 fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Linda Hofstad Helleland vedrørende spørsmål fra komiteen om lovfesting av en slik rett, og merker seg at statsråden vil vurdere behovet for endringer i regelverket på dette punkt, og administrative og økonomiske konsekvenser av eventuelle endringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at dersom en rettighetslov for barn skal være reell, må det også være reelle muligheter for barn til å klage. Barneombudet mottar ofte henvendelser fra barn i møte med barnevernet, der barns rettigheter etter barnekonvensjonen og norsk lov ikke blir fulgt. Disse medlemmer mener det er grunn til bekymring for barns manglende rettssikkerhet på barnevernsområdet, og viser til at blant andre Barneombudet over mange år har påpekt at barn i barnevernet må sikres bedre klagerett. Disse medlemmer understreker at dagens klagesystem ikke er godt nok og har mangler, og at Barneombudet i en rekke rapporter har dokumentert dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det nåværende klagesystemet med klage til Fylkesmannen er uegnet for barn. Makstiden for saksbehandling er for lang, en del beslutninger er det ikke mulig å få over-

prøvd, og klageorganet mangler i noen tilfeller myndighet til å skape faktiske endringer for barnet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at departementet i proposisjonen peker på at det er flere forhold rundt barns prosessuelle rettigheter som må vurderes nærmere. Disse medlemmer støtter dette, og mener at barns rett til selvstendig klagemulighet bør inngå i utredningen.

5. Barnets rett til medvirkning

5.1 Sammendrag

FNs barnekonvensjons prinsipp om barnets rett til å bli hørt ble tatt inn i Grunnlovens § 104 første ledd. Etter denne bestemmelsen har barn «rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling».

Barnevernlovutvalget foreslår å samle bestemmelsene om medvirkning, som i dag følger av lov og forskrift, i en ny overordnet bestemmelse om barns grunnleggende rett til medvirkning.

Etter gjeldende barnevernlov plikter myndighetene å tilrettelegge for at barn får medvirke, men det fremgår ikke eksplisitt at barn har en selvstendig rett til medvirkning. Departementet foreslår å presisere at barn har rett til medvirkning i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernloven.

Medvirkning er ikke et begrep som benyttes i FNs barnekonvensjon og Grunnloven. Med medvirkning mener departementet at barn skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og gis mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Videre at barn skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Medvirkning er definert i medvirkningsforskriften § 3. Departementet legger til grunn at retten til medvirkning inneholder det samme som «retten til å bli hørt» i FNs barnekonvensjon artikkel 12 og Grunnloven § 104.

Til tross for dagens lovregulering om medvirkning tyder praksis på at barn i barnevernet ikke får medvirke i ønsket grad.

Departementet mener derfor det er behov for å presisere barnets rett til medvirkning i barnevernloven, slik lovutvalget foreslår.

Det foreslås inntatt i ny § 1-6 at alle barn som er i stand til å danne egne synspunkter, har rett til å medvirke. Lovendringen innebærer både en selvstendig rettighet for barnet, og samtidig en plikt for myndighetene til å gi barnet mulighet til å medvirke. Retten til å medvirke vil gjelde gjennomgående i alle forhold som vedrører barnet, også ut over de øvrige lovbestemmelsene hvor barnet er gitt en eksplisitt rett til å uttale seg. Barnet vil dermed ha rett til å medvirke i alle forhold,

herunder ved valg av fosterhjem eller institusjon, ved vurdering av samvær, utarbeidelse av tiltaksplaner, ved tvangsbruk og så videre. Plikten til å la barnet medvirke omfatter alle instanser som har oppgaver etter barnevernloven.

Retten til å medvirke innebærer at barn skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og fritt skal kunne gi uttrykk for sine synspunkter. Barn skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Dette foreslås inntatt i bestemmelsen.

At barnet fritt skal kunne gi uttrykk for sine synspunkter, betyr mer enn at barnet har rett til å snakke. Barnet kan uttrykke seg både verbalt og ikke-verbalt. Videre skal det tas hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Medvirkning betyr ikke at barnet selv skal bestemme. Barnet har heller ingen plikt til å medvirke. Enkelte høringsinstanser mener dette bør lovfestes, men departementet ser ikke behov for en slik presisering i loven. Departementet understreker at barnet kan avstå fra å uttale seg, og barnet skal ikke presses til å uttrykke sine synspunkter. Barn skal få tilstrekkelig informasjon, og informeres om at han eller hun står fritt til å benytte seg av retten.

Departementet mener at den foreslåtte lovendringen er i tråd med den generelle rettsutviklingen hvor barn i større grad anerkjennes som selvstendige rettighetshavere. Lovendringen vil imidlertid ikke medføre noen utvidede rettigheter samlet sett, ettersom retten til medvirkning uansett følger av Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12. Hensikten med forslaget er å bevisstgjøre brukerne av barnevernloven om viktigheten av barnets rett til å medvirke.

Departementet foreslår å beholde saksbehandlingsregelen om medvirkning i barnevernloven § 6-3 første ledd. Det følger av bestemmelsen at barn over 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelser som berører ham eller henne.

Videre foreslås det å videreføre i ny § 1-6 at barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til, og å videreføre hjemmelen til å gi nærmere regler i forskrift om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon. Dette følger i dag av § 4-1 annet ledd. Som en konsekvens av dette foreslås § 4-1 annet ledd opphevet.

Retten til medvirkning omfatter ikke en rett for barnet til å uttale seg direkte for fylkesnemnda. Departementet vil vurdere lovutvalgets forslag om en direkte uttalerett for barneverntjenesten og for fylkesnemnda i forbindelse med arbeidet med en ny barnevernlov. Det

er også naturlig å se dette i sammenheng med oppfølgingen av NOU 2017: 8 Særdomstoler på nye områder?

5.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg forslag til ny overordnet bestemmelse om barns medvirkning, § 1-6, og støtter dette. Bestemmelsen gir barnet en definert rett til å medvirke og til informasjon, og barnevernet en plikt til å sørge for at denne retten blir oppfylt. Komiteen merker seg at den nye bestemmelsen gjelder ved alle handlinger og avgjørelser som berører barnet i hele barnevernloven. Komiteen merker seg at henvisningen til en bestemt alder ikke er foreslått fjernet i gjeldende lov § 6-3, en spesialbestemmelse om barns prosessuelle rettigheter ved rettslige og administrative avgjørelser. Komiteen merker seg videre at statsråden vil vurdere endring i denne bestemmelsen i forbindelse med forslag til ny barnevernlov, og støtter dette.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at barns medvirkning er et avgjørende hensyn, og viser til våre internasjonale forpliktelser gjennom FNs barnekonvensjon. Et godt barnevern som iverksetter de rette tiltakene, er avhengig av at barn blir hørt og samarbeidet med. Derfor mener dette medlem at barns rett til medvirkning bør styrkes ytterligere i ny lovbestemmelse om barns medvirkning, også når det gjelder å være med på dokumentasjon. Dette medlem viser videre til uttalelser fra høringsinstanser om at alle barn bør gis anledning til å ha med seg en tillitsperson i møte med barnevernet, og støtter dette.

På bakgrunn av dette fremmer dette medlem følgende forslag:

«Ny § 1-6 fjerde punktum skal lyde:

Dokumentasjon må gjøres i samarbeid med barnet, og barnet må ha mulighet til å gi tilbakemelding til barnevernet. I møte med barnevernet gis alle barn anledning til å ha med seg en tillitsperson.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den overordnede bestemmelsen om barns medvirkning § 1-6 foreslås endret for å styrke barns anledning til å medvirke, og støtter dette. Blant annet foreslås den tidligere aldersgrensen for medvirkning på sju år fjernet. Disse medlemmer mener at den nye styrkede muligheten til medvirkning må gjelde i hele barnevernloven, også i § 6-3, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«§ 6-3 første ledd skal lyde:

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnet

skal bli lyttet til og, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at barn i barnevernet har samme rett til nødvendig helsehjelp som andre barn. Det er godt dokumentert at en høy andel av barn med tiltak fra barnevernet har en høy forekomst av psykiske lidelser og et sammensatt behov for helsetjenester. Forskning viser at tre av fire barn og unge i barneverninstitusjon og halvparten av barn i fosterhjem har psykiske lidelser. Samtidig er det flere indikasjoner på at helsetilbudet til denne gruppen er utilstrekkelig.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til «Oppsummering og anbefalinger fra arbeidet med helsehjelp i barnevernet», utgitt av Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i 2016, og merker seg at regjeringen har varslet at flere av tiltakene skal følges opp, men langt fra alle. Disse medlemmer viser til flere forhold som er trukket frem som bekymringsfulle, blant annet at utilstrekkelig kompetanse hos barnevernsansatte til å vurdere barnets behov/symptomer kan føre til at barn ikke henvises. Det fremheves i utredningen at det gjøres ulike vurderinger ved BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk) når det henvises, og at behandlingsopplegg blir avbrutt på grunn av flyttinger som gjør kontinuitet i behandlingen vanskelig. Manglende døgnplasser i BUP er også fremhevet som en utfordring.

Disse medlemmer viser til at utvalget mente det var behov for å utrede en «barnevernhelsereform» for å avklare ansvarsforhold og få til en bedre samordning mellom barnevern og psykiske helsetjenester samt rusomsorgen.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge som blir plassert i fosterhjem/institusjon, så tidlig som mulig får en helsefaglig vurdering/samtale for å sikre kartlegging, forebygging og tidlig oppfølging av eventuelle emosjonelle eller atferdsmessige problemer og psykiske vansker eller lidelser.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en fullfinansiert «barnevernhelsereform» i tråd med anbefalingene i NOU 2016:16 og fremme sak for Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er nødvendig med særlige tiltak for å sikre barnevernsbarn rett til grunnleggende helsehjelp, og viser i den forbindelse til representantforslag fra Senterpartiet om å sikre bedre helsehjelp til barn i

barnevernet, Dokument 8:39 S (2016–2017), jf. Innst. 256 S (2016–2017), der det ble foreslått flere tiltak for å styrke helsehjelpen til barn i barnevernet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har iverksatt at alle barnevernsinstitusjoner skal ha en egen helseansvarlig for at samarbeidet med primær- og spesialisthelsetjenesten lokalt skal bli bra. Flertallet viser videre til at rollen til den helseansvarlige ble presisert i nye retningslinjer fra 2016, og det utvikles et digitalt opplæringsprogram om barns helse for ansatte i barnevernsinstitusjoner. Flertallet viser til at de regionale helseforetakene i 2015 fikk i oppdrag å sørge for strukturer og rutiner som sikrer barn i barnevernsinstitusjoner nødvendig utredning og behandling for psykiske lidelser og rusavhengighet, og at alle regionale helseforetak har meldt tilbake at dette arbeidet er satt i gang. Flertallet mener at det er viktig at dette arbeidet prioriteres, slik at alle barn og unge som er i barnevernsinstitusjoner, får den psykiske helsehjelp som de trenger.

6. Samarbeid med barn og foreldre

6.1 Sammendrag

Å sørge for god involvering og medvirkning fra barn og foreldre er helt sentralt i barnevernets arbeid. Tjenester og tiltak etter barnevernloven skal være forsvarlige, jf. § 1-4. Gjeldende barnevernlov har ingen generell bestemmelse om at barnevernet skal samarbeide med foreldre og barn.

Prinsippet om samarbeid mellom barnevernet og familier kommer imidlertid til uttrykk flere steder i barnevernloven.

Utvalget foreslår å lovfeste innledningsvis i loven at barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

Departementet mener viktigheten av å samarbeide med barn og foreldre bør tydeliggjøres i loven, og ønsker derfor å gå videre med utvalgets forslag. Departementet foreslår en bestemmelse i samsvar med utvalgets forslag, jf. utkastet til ny § 1-7.

Samarbeidsplikten vil gjelde for hele barnevernet, både statlig og kommunalt barnevern, og for private som utfører arbeid eller tjenester for det offentlige etter barnevernloven. Plikten til å samarbeide gjelder for alle typer saker og på alle stadier av en sak.

God kommunikasjon og dialog er avgjørende for å få til et godt samarbeid. Det er derfor sentralt at barnevernet gir god informasjon om hva barnevernet er, hvordan de jobber og hva de kan bidra med. Barnever-

net må sørge for at partene forstår det som blir sagt og skrevet.

Barnevernet må arbeide systematisk for å oppnå godt samarbeid med barn og foreldre. Hvordan barnevernet konkret skal samarbeide, vil avhenge av omstendighetene i den enkelte sak, herunder hvilken fase man befinner seg i, hvilke tiltak som er iverksatt, og hvilke forutsetninger som ligger til grunn for et vedtak. Videre vil samarbeidsviljen hos barn og foreldre ha betydning.

Departementet har videre vurdert utvalgets forslag om å lovfeste at barnevernet skal utøve sin virksomhet i respekt for barn og foreldre. Det er av stor betydning at barnevernet behandler barn og foreldre på en respektfull måte og forstår viktigheten av å behandle de involverte hensynsfullt og profesjonelt. Dette gjelder også i krevende situasjoner og der det foreligger motstridende synspunkter i barnevernssaken.

Departementet mener det ikke kan lovfestes at foreldre og barn skal oppleve respekt, da dette er en subjektiv følelse som ikke er egnet til lovregulering.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at barnevernets ansvar for å samarbeide med foreldre og barn tydeliggjøres i forslagene til bestemmelser om samarbeid med barn og foreldre, og støtter dette. Komiteen viser videre til høringsinstanser som bemerker at det er barnevernets samarbeid med barn som må komme først, deretter samarbeid med foreldrene, og at dette bør tydeliggjøres i forskrift om hva barnevernets samarbeid med barn og foreldre vil bety.

7. Nettverksinvolvering ved vurdering av fosterhjem i barnets familie og nære nettverk

7.1 Sammendrag

Et av tiltakene i stortingsmeldingen om fosterhjem, Meld. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg – fosterhjem til barns beste er å gi kommunene en plikt til å vurdere bruk av familieråd eller andre verktøy eller metoder for nettverkskartlegging når barn trenger et fosterhjem. Tiltaket ble støttet av Stortinget.

Familieråd er en metode som innebærer at medlemmer i familie og nære nettverk kommer sammen for å forsøke å finne løsningen på et problem som har oppstått.

Barnevernlovutvalget foreslår å innta en egen bestemmelse i barnevernloven om at barneverntjenesten skal legge til rette for bruk av familieråd ved vurderingen av bosted i familie eller nettverk, dersom det er hensiktsmessig. Lovutvalgets forslag knytter seg til vurdering av fosterhjem etter omsorgsovertakelse.

Departementet foreslår å lovfeste at barneverntjenesten skal legge til rette for bruk av verktøy og metoder

for nettverksinvolvering ved vurdering av fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk, dersom det er hensiktsmessig, jf. lovutkastets forslag til nytt tredje ledd i barnevernloven § 4-22. Et slikt forslag avviker noe fra utvalgets forslag, men ivaretar flere av høringsinstansenes innspill.

Departementet vil ikke begrense lovforslaget til vurdering av fosterhjem etter en omsorgsovertakelse. Etter departementets forslag skal barneverntjenesten legge til rette for bruk av verktøy eller metoder for nettverksinvolvering ved vurdering av fosterhjem i familie eller nære nettverk ved frivillige plasseringer, i akuttstiasjoner og etter omsorgsovertakelse. Forslaget svarer i stor grad med tiltak i fosterhjemsmeldingen.

Departementets forslag innebærer at også andre verktøy eller metoder enn familieråd kan tas i bruk. Etter departementets vurdering må barneverntjenesten foreta en konkret vurdering i den enkelte sak med hensyn til hvilke verktøy eller metoder som skal benyttes.

Departementets forslag innebærer en plikt til å legge til rette for å bruke verktøy eller metoder for nettverksinvolvering ved vurdering av fosterhjem i familie eller nære nettverk, dersom det er hensiktsmessig. Forslaget innebærer ikke en plikt til alltid å bruke slike verktøy eller metoder. Dette er i tråd med utvalgets forslag.

Hensikten med forslaget er å bidra til at barneverntjenesten på en mer systematisk måte involverer barnet og dets familie og nettverk ved vurdering av fosterhjem i familie eller nære nettverk. Forslaget ses i sammenheng med den vedtatte endringen om å lovfeste barneverntjenestens plikt til alltid å vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem, jf. Prop. 73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform).

I proposisjonen varsles at lovendringene om barnevernsreform vil tre i kraft samlet og tidligst i 2020. Den nære sammenhengen mellom den vedtatte plikten til å vurdere fosterhjem i barnets familie og nære nettverk og forslaget om å lovfeste at barneverntjenesten i slike vurderinger skal legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, taler for at disse bestemmelsene treer i kraft samlet.

For at plikten til å vurdere fosterhjem i barnets familie og nære nettverk skal kunne tre i kraft tidligere enn de øvrige vedtatte endringene i § 4-22, må plikten av lovtekniske hensyn tas inn i gjeldende lov. Departementet foreslår derfor at den vedtatte plikten til å vurdere fosterhjem i barnets familie og nære nettverk fremmes på nytt og tas inn i § 4-22 nytt tredje ledd. Forslaget innebærer ingen materielle endringer i den vedtatte lovendringen.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at det skal tydeliggjøres å bruke slekt og nettverk ved fosterhjems plassering, og komiteen støtter videre dette. Komiteen understreker at høringsinstanser bemerker at dette må skje hvis barn ønsker det, og i samarbeid med barn slik det forstås i ny overordnet bestemmelse om barns rett til medvirkning § 1-6.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at barnevernstjenesten, etter fosterhjemsforskriften § 4 annet ledd, alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Flertallet viser til at denne plikten ble vedtatt lovfestet av Stortinget ved behandlingen av Prop. 73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreformen). Flertallet mener dette er et svært viktig prinsipp. Flertallet merker seg også at Barnevernsproffene i Forandringsfabrikken på komitéhøringen la vekt på at det er svært viktig å lytte til barnets ønsker når det gjelder nettverksinvolvering og fosterhjems plassering i barnets familie og nære nettverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til behovet for flere fosterhjem og mener det er avgjørende at det offentlige blir flinkere til å rekruttere og følge opp fosterhjem, og er skeptisk til at dette området flere steder i stor grad er overlatt til private kommersielle tilbydere.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er bekymret over at for mange barn blir splittet fra sine søsken ved omsorgsoverdragelse, og at familie og nært nettverk ikke blir vurdert på ordentlig vis før omsorgsoverdragelse. Dette medlem viser til Meld. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste, jf. Innst. 318 S (2015–2016), og Senterpartiets forslag om at ingen omsorgsovertakelse kan vedtas uten at barnets egen familie og nære nettverk er vurdert, og at det i forskrift må bestemmes at det i saksframstillingen eller på annen måte skal synliggjøres at dette er vurdert før vedtak fattes.

Dette medlem viser til at Senterpartiet fikk flertall for å be regjeringen sørge for at søsken som hovedregel ikke blir splittet ved omsorgsovertakelse, og at det gjøres tiltak som legger bedre til rette for fosterfamilier som tar i mot søsken. Dette medlem forutsetter at regjeringen følger med på denne utviklingen og praktiseringen i tjenestene. Dette medlem vil også understreke at det må bli enklere å få forlenget fosterhjemsopphold etter fylte 18 år, og at man må sikre at flere får godt tilbud om ettervern.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det er inngått nye fosterhjemsavtaler som har gitt staten og kommunene mer kontroll over innholdet i – og utgiftene til – den enkelte fosterhjems plassering. Flertallet er fornøyd med at dette har ført til at tjenestene er bedre tilpasset barnets behov, at prisene i større grad er i samsvar med de tiltak barnet faktisk får, og at kvalitetskravene til innholdet i tjenestene er tydeligere definert. Flertallet viser til at det også er etablert rutiner for oppfølging av den enkelte plassering som grunnlag for å vurdere hva som leveres til det enkelte barn.

Komiteen peker på at barna under barnevernets omsorg også skal ha et godt ettervern. For å få til det er nettverksarbeid viktig. Barna kan ha få voksne ressurspersoner og nettverk som kan hjelpe dem i deres sosiale og psykiske normalutvikling. Komiteen viser til at for at overgangen til voksenlivet skal bli best mulig, bør det avholdes nettverksmøter når barnet nærmer seg en avslutning i barnevernet, helst rundt 17 års alder og særlig der barnevernet fortsetter sine tiltak ut over 18 års alder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti legger til grunn at arbeidet med slike nettverksmøter bør være rutine, at barna inkluderes i tilbud om opprettelse av nettverk, og at det dokumenteres hvorvidt slike møter er avholdt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker at plassering av barn i fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk må skje så langt det er mulig, og gjøres i samarbeid med barnet og i tråd med barnets ønsker, slik høringsinstanser også uttaler. Dette medlem viser til at barns medvirkning skal være et viktig hensyn i alle vurderinger barnevernet gjør, også når det gjelder å velge fosterhjem.

På bakgrunn av dette fremmer dette medlem følgende forslag:

«§ 4-22 tredje ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten skal alltid, hvis barnet ønsker det, vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk skal velges som fosterhjem. Dette må så langt som det er mulig, gjøres i samarbeid med barnet.»

8. Oppfølging av barn og foreldre

8.1 Sammendrag

Barnevernlovutvalget foreslår å innta krav i loven om at barneverntjenesten skal følge opp både barn og foreldre etter vedtak om institusjonsopphold på grunn

av alvorlige atferdsvansker og etter at det er truffet akuttvedtak.

Departementet vil i denne omgang ikke følge opp utvalgets forslag om å innføre i loven at foreldre skal tilby en støtteperson.

Utvalgets forslag om et eget kapittel om oppfølging og planer vil departementet vurdere senere i arbeidet med forslag til ny barnevernlov. Departementet viser også til at det er behov for å vurdere nærmere om og eventuelt hvordan forholdet mellom omsorgsansvaret og foreldreansvaret kan presiseres i loven.

8.1.1 Oppfølging etter akuttvedtak

Departementet er enig med utvalget i at det er spesielt viktig at barn og foreldre følges opp tett etter det er truffet midlertidig akuttvedtak. Et slikt vedtak vil kunne oppleves som svært dramatisk for både barn og foreldre, og det er derfor ekstra viktig at barneverntjenesten følger opp familien i denne situasjonen.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det inntas i et nytt siste ledd i § 4-6 og § 4-9 med krav om at barneverntjenesten løpende skal følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. For midlertidige vedtak etter § 4-25 for barn med alvorlige atferdsvansker som er i en akuttsituasjon, foreslår departementet at barneverntjenestens oppfølgingsansvar fremgår av første ledd i § 4-28. Oppfølgingsplikten innebærer at barneverntjenesten må innhente informasjon fra fosterforeldre eller institusjonen der barnet er plassert, og fra andre aktører som er involvert i barnets liv. Barneverntjenesten må også besøke barnet og snakke med barnet.

Departementet foreslår videre å innta i bestemmelsen at barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet.

Departementet foreslår også å innta i bestemmelsen at barneverntjenesten skal følge med på foreldrenes situasjon. Oppfølging av foreldre vil være en selvstendig plikt, men også en nødvendig del av oppfølgingen av barnet.

Departementet foreslår å innta i loven at barneverntjenesten skal kontakte foreldrene kort tid etter akuttvedtaket og gi tilbud om veiledning og oppfølging.

Videre må barneverntjenesten som en del av oppfølgingen gi foreldrene informasjon om hvordan barnet har det, samt samtale med foreldrene om gjennomføring av eventuelle samvær med barnet og hva slags veiledning og oppfølging som kan være aktuelt for foreldrene.

8.1.2 Oppfølging ved opphold på barneverninstitusjon etter §§ 4-24 og 4-26

Departementet følger delvis opp utvalgets forslag og foreslår å lovregulere at både barn og foreldre skal følges opp når barnet oppholder seg på institusjon på grunn av alvorlige atferdsvansker. Flere høringsinstan-

ser er også positive til det å lovfeste barneverntjenestens oppfølgingsansvar i disse tilfellene.

Det er i dag regler om tiltaksplaner ved barns opphold i institusjon på grunn av alvorlige atferdsvansker i § 4-28. Departementet foreslår å innta i første ledd i § 4-28 at barneverntjenesten skal følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling, og at barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten må samarbeide med barnet så langt det er mulig, og barnet har rett til å medvirke. Barneverntjenestens oppfølging skal være løpende og forutsetter regelmessig kontakt med barnet. Forslaget vil tydeliggjøre barneverntjenestens ansvar for denne målgruppen.

Departementet foreslår at det inntas i første ledd i § 4-28 at barneverntjenesten skal kontakte foreldrene kort tid etter vedtak og tilby veiledning og oppfølging. Departementet foreslår at det også inntas i bestemmelsen at dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten formidle kontakt med andre hjelpeinstanser, for eksempel familievernkontoret. Departementet mener at det sentrale ved oppfølgingen av foreldrene er at de får god informasjon, og at barneverntjenesten bidrar til å sette foreldrene i best mulig stand til å ivareta barnet etter oppholdet.

Departementet viser også til at barneverntjenesten kan vurdere at det er behov for hjelpetiltak etter endt opphold på barneverninstitusjon, jf. barnevernloven § 4-4.

Barneverntjenestens oppfølgingsansvar overfor foreldrene må avgrenses mot de tiltak eller institusjoner som involverer foreldrene som en del av metoden for behandling av alvorlige atferdsvansker. Departementet legger til grunn at barneverntjenesten vil utarbeide gode rutiner for å innhente informasjon fra og samarbeide med institusjonen om hvordan barn og foreldre skal følges opp.

Departementet foreslår for øvrig å innta ordet «oppfølging» i overskriften i § 4-28, slik at det synliggjøres at bestemmelsen også omfatter oppfølging av barn og foreldre etter vedtak om opphold på barneverninstitusjon etter § 4-24 og § 4-26.

8.1.3 Oppfølging etter omsorgsovertakelse

Departementet ønsker å følge opp flere av utvalgets forslag når det gjelder oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Departementet foreslår å presisere i barnevernloven § 4-16 at barneverntjenesten har en plikt til å vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Dette er en aktiv plikt, som allerede følger av at barneverntjenesten har det løpende og helhetlige ansvaret for barnet. Departementet er enig med utvalget i at det er hensiktsmessig at denneplikten fremgår direkte av loven. Dette vil kunne styrke oppfølgingen av barn etter omsorgso-

vertakelse og bidra til at barnet får riktig hjelp. Høringsinstansene som har uttalt seg om dette, er også positive til forslaget.

Departementet mener det ikke er behov for å endre rettstilstanden når det gjelder i hvilke saker barneverntjenesten skal arbeide for tilbakeføring. Departementet ser likevel verdien av å synliggjøre i loven at vedtak om omsorgsovertakelse i utgangspunktet er midlertidige, og at barneverntjenesten aktivt skal arbeide for tilbakeføring der det er mulig og til barnets beste. Departementet er av den oppfatning at en presisering i loven tydeliggjør barneverntjenestens ansvar for å arbeide for tilbakeføring og tydeliggjør våre internasjonale forpliktelser. Videre kan en slik presisering ha en pedagogisk funksjon, ved å bidra til økt bevissthet i barneverntjenesten og bedre oppfølging etter omsorgsovertakelser.

Departementet foreslår å innta i § 4-16 at der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene skal få tilbake omsorgen for barnet.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at barnevernloven tydeligere skal gi føringer for oppfølging av barn og foreldre etter vedtak i barnevernet. Komiteen understreker viktigheten av tett oppfølging av barn og foreldre og støtter dette. Komiteen viser til uttalelser fra høringsinstanser som vil understreke at dette ikke må bety en dreining mot at økt tilbakeføring er et mål, da dette strider mot hva barn opplever som viktig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til høringsuttalelse om at siste setning i ny § 4-16 kan signalisere at økt tilbakeføring til foreldre er målet, at terskelen for tilbakeføring senkes, og at barns rettslige stilling vil forskyves til fordel for de biologiske foreldrenes. Dette medlem deler denne bekymringen og vil stemme imot forslag til § 4-16 nytt siste punktum.

Komiteen viser til at barnevernet så langt det er mulig skal hindre omsorgssvikt og bidra til barns beste gjennom forebygging og veiledning. Det siste ledd i tiltakspakken er å frata foreldre eller omsorgspersoner barna mot deres vilje. Det er et av de mest alvorlige inngrep en stat gjør overfor enkeltpersoner. Det er derfor viktig at det søkes et så godt samarbeid som mulig med foreldrene. Komiteen merker seg at departementet viser til behovet for nødvendig kulturkompetanse hos ansatte i tjenesten. Det vil etter disse medlemmenes syn være avgjørende for hvordan man på best mulig måte kan sikre godt samarbeid med alle foreldre og barna som er involvert. Det forutsettes at departementet følger opp slik at spesielt kunnskap om etniske minoritetskulturer er tilgjengelig i barneverntjenesten.

Komiteen vil videre vise til drøftingen om egen støtteperson for foreldre og registrerer at departementet ikke konkluderer i den saken nå. Selv om det ikke opprettes en egen støtteperson, legger komiteen til grunn at foreldre skal ha god oppfølging og informasjon i prosesser som innebærer vurderinger av eller konkrete vedtak om omsorgsovertakelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til regjeringens kompetansestrategi i barneverntjenesten og mener det er naturlig at kulturkompetanse er en del av kunnskapsoppbyggingen i tjenesten.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er svært positive til at barn får rett til nødvendige barneverntiltak, men merker seg at dette ikke innebærer rett til ettervern etter fylte 18 år. Barn og unge som har vokst opp utenfor eget hjem, er i en særstilling hva gjelder behov for oppfølging i overgangen til voksenlivet. Disse medlemmer viser til høringsinstanser som uttaler at det er svært ulik praksis rundt ungdom som først takker nei til ettervern, men som deretter ombestemmer seg, og mener at det er problematisk. Disse medlemmer understreker derfor at det er behov for rett til ettervern frem til fylte 25 år, og at denne retten må inkludere retten til å ombestemme seg.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«§ 1-3 andre ledd første punktum skal lyde:

Barn har rett til at tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i denne lov inntil barnet har fylt 25 år.»

«§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om barn og unges rett til ettervern.

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 Barn og unges rett til nødvendige barneverntiltak

Barn og unge har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

§ 4-15 fjerde ledd skal lyde:

Barn har rett til å videreføre plassering eller avtale om å motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. I god tid før barnet fyller 18 år, skal barneverntjenesten i samarbeid med barnet vurdere å videreføre plassering eller avtale om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Barneverntjenesten skal i samarbeid med barnet utarbeide en plan for framtidige tiltak. Planen skal gjennomgås årlig, eller når dette er hensiktsmessig ut fra ungdommens situasjon og ønske.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at regjeringen har igangsatt en full revisjon av barnevernloven og har varslet at saken vil komme til Stortinget. Flertallet viser videre til Jeløyeklæringspunkt om at regjeringen vil styrke retten til ettervern for barnevernsbarn, og ser frem til den neste etappen i arbeidet med barnevernloven.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at nærhet er for lite vektlagt i dagens barnevern, og er svært kritisk til dagens praktisering, der hensynet til produktivitet og kostnadsutnyttelse av institusjonsplasser har vært prioritert fremfor barns behov for å være tilknyttet hjemstedet.

Dette medlem viser til historien om tenåringsjenta «Ida», som ble tvangsflyttet 130 mil nord for sin hjemplass, til tross for at barnevernstjenesten ønsket tilbud i hennes nærområde. Dette medlem viser også til kartlegginger fra 2015 som viser at 478 barn i Norge ble flyttet på barnevernsinstitusjon eller fosterhjem i en annen landsregion enn den de selv kom fra. Barn som er flyttet utenfor egen landsregion, utgjorde i 2015 18 pst., altså om lag 1 av 5 barn, og da er det ikke medregnet de som flyttes langt innenfor egen region.

Dette medlem viser til Dokument 8:38 (2016–2017), jf. Innst. 351 S (2016–2017), om å innføre en nærhetsreform i barnevernet. Senterpartiet foreslo å innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn så fremt det ikke er til barnets beste.

Dette medlem vil også fremheve at Senterpartiet i saken foreslo å sette begrensninger på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak, og at det bør legges til grunn i lovverket at enetiltak for barn i barnevernsinstitusjon ikke skal forekomme, så fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som barnets beste.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Barneombudet er bekymret for bruken av enetiltak, det vil si tiltak der barn og unge bor alene og må passes på av en eller flere voksne. Barneombudet understreker at enetiltak må være siste utvei, og det er grunn til å spørre om systemene rundt disse barna har fungert godt nok.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er stort behov for å innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn en lovmessig rett til institusjonstilbud/fosterhjem i rimelig nærhet til barnets eget hjemsted, samt innføre begrensning på hvor mange ganger et barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak, så sant dette er til barnets beste. Dette

medlem mener det også er stort behov for å sikre at enetiltak ikke forekommer, utenom i helt særskilte tilfeller der det blir vurdert å være til barnets beste.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn så fremt det ikke er til barnets beste.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som setter en begrensning på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at enetiltak for barn i barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme, så fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som barnets beste.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at barnets rett til omsorg og beskyttelse ikke nødvendigvis er forenlig med å holde barnet i sitt eksisterende nærmiljø. Flertallet er opptatt av at hvert enkelt barn får en helhetsvurdering av hvilken hjelp det har behov for slik at barnet kan motta både nødvendig omsorg og nødvendig beskyttelse.

9. Krav til dokumentasjon

9.1 Sammendrag

Selv om barnevernloven ikke inneholder en uttrykkelig generell bestemmelse om dokumentasjonsplikt for den kommunale barneverntjenesten, legger departementet til grunn at det blant annet følger av det lovfestede forsvarlighetskravet i barnevernloven § 1-4 at barneverntjenesten har plikt til å dokumentere både barnevernfaglige vurderinger og de faktiske forhold som ligger til grunn for de beslutninger og vedtak som fattes.

Tilstrekkelig dokumentasjon fra barneverntjenestens side er nødvendig i alle stadier i en barnevernssak, fra melding til undersøkelse og til kommunen enten henlegger saken uten å iverksette tiltak, fatter vedtak om tiltak eller fremmer en sak for fylkesnemnda. Dokumentasjon av opplysninger og vurderinger er også helt sentralt i forbindelse med barneverntjenestens oppfølging og evaluering av igangsatte tiltak. Dokumentasjon av faglige vurderinger og opplysninger har sentral betydning både for kommunens egenkontroll og i forbindelse med etterprøving, tilsyn og kontroll med kommunens oppfyllelse av lovpålagte oppgaver etter barnevernloven.

9.1.1 *Henleggelse av en melding skal begrunnes*

Utvalget har foreslått å innføre krav om skriftlig begrunnelse hvis en innkommet melding henlegges uten videre undersøkelse etter loven. Utvalget viser til at opp mot 20 pst. av meldingene ble henlagt i 2015. Dette tilsvarer 10 710 saker. Utvalget mener at det er vanskelig å etterprøve om det var riktig å henlegge, uten en skriftlig begrunnelse.

Nær samtlige av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget om at meldinger som henlegges skal begrunnes, er positive. Departementet mener også det bør fremgå av loven at meldinger som henlegges, skal begrunnes, jf. lovforslaget § 4-2 nytt annet ledd. Departementet legger stor vekt på at et tydelig krav til begrunnelse kan bidra til å motvirke at meldinger henlegges på feilaktig grunnlag. Innad i tjenesten vil et krav til å begrunne henleggelse av meldinger gi kommunen et bedre grunnlag for å utøve internkontroll. Et lovfestet krav vil også styrke tilsynsmyndighetens mulighet til å føre kontroll med tjenestenes praksis for henleggelse av meldinger.

Selv om det ikke fremgår eksplisitt av loven i dag at henleggelse av meldinger som ikke undersøkes, skal begrunnes skriftlig, legger departementet til grunn at kommunene allerede har en plikt til å dokumentere.

9.1.2 *Henleggelse av en undersøkelse skal regnes som enkeltvedtak*

Utvalget foreslår å tydeliggjøre i barnevernloven at henleggelse av en undersøkelsessak er et enkeltvedtak, som dermed også krever begrunnelse. Utvalget viser til at dette innebærer en klargjøring av gjeldende rett. Videre viser utvalget til at blant annet tilsyn viser at opplysninger om alvorlige forhold ikke ble undersøkt godt nok, og at det er variasjon i andelen av henleggelse i undersøkelsessaker.

Et klart flertall av høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget, er positive til å tydeliggjøre i loven at henleggelse av en undersøkelsessak er et enkeltvedtak.

Departementet mener det er behov for å presisere i barnevernloven at henleggelse av en barnevernssak etter en undersøkelse er å regne som enkeltvedtak. Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak vil da komme til anvendelse. En slik tydeliggjøring vil bidra til at barneverntjenesten blir bevisst at henleggelse av en undersøkelsessak skal begrunnes. Etter departementets oppfatning vil en slik tydeliggjøring medvirke til at barneverntjenesten treffer gode, barnevernfaglige beslutninger, basert på en konkret og individuell vurdering i den enkelte sak. Dette vil også sikre at det utarbeides et klart og tydelig vedtak som kan påklages til Fylkesmannen.

Som utvalget viser til, vil en presisering av at henleggelse av en undersøkelse er et enkeltvedtak, styrke barnets mulighet til å gjøre seg kjent med hvordan barne-

verntjenesten har vurdert den informasjonen som har kommet frem i undersøkelsesfasen, dersom barnet skulle ha ønske om eller behov for innsyn i egen sak.

Departementet foreslår etter dette å lovfeste i barnevernloven § 4-3 nytt sjette ledd at avgjørelse om å henlegge saken etter en undersøkelse skal regnes som enkeltvedtak.

9.1.3 *Plikten til å dokumentere barnets beste og medvirkning i vedtak*

Utvalget foreslår å lovfeste at det skal fremgå av vedtak truffet av barneverntjenesten og fylkesnemnda hvordan barnets beste er vurdert, og betydningen av barnets mening.

Departementet foreslår å lovfeste et krav til dokumentasjon i vedtak. Forslaget går ut på at det skal dokumenteres hva som har vært barnets synspunkt, hvilken vekt barnets mening er tillagt, og hvordan barnets beste er vurdert. Forslaget henger sammen med retten til medvirkning. Dokumentasjonen av barnets beste og medvirkning i kommunene gjøres ikke godt nok i dag. Dette har blant annet fremkommet i Statens helsetilsyns landsomfattende tilsyn med kommunalt barnevern i 2011. Departementet viser til at det kan være vanskelig for barn å forstå og akseptere hvorfor avgjørelser blir tatt, når barnets synspunkter ikke er synliggjort som en del av vurderingen. Departementet mener på denne bakgrunn at et krav til dokumentasjon bør fremgå tydelig i barnevernloven.

Departementet foreslår å innta en dokumentasjonsplikt for den kommunale og statlige barneverntjenestens vedtak i en ny § 6-3 a om krav til begrunnelse. Bestemmelsen inntas i barnevernloven kapittel 6 om generelle saksbehandlingsregler. Det foreslås inntatt en tilsvarende dokumentasjonsplikt for fylkesnemnda i barnevernloven § 7-19, som angir krav til fylkesnemndas vedtak.

Plikten til å dokumentere barns medvirkning fremgår i dag allerede av medvirkningsforskriften § 7. Denneplikten vil dermed lovfestes. I tillegg foreslås det å lovfeste at vurderingen av barnets beste skal fremgå av vedtaket.

Hensynet til barnets beste er avgjørende i barnevernssaker. Det er derfor viktig at beslutningstakerne dokumenterer hvilke barnefaglige vurderinger som ligger til grunn for en beslutning. For at barnets rett til medvirkning skal gjennomføres effektivt hos de som fatter beslutninger, er det også naturlig at det beskrives at barnet har fått bruke sin rett, og hvordan dette er gjennomført. Krav til dokumentasjon av medvirkning skal bidra til å sikre at barnet får oppfylt sin rett til å medvirke.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg endringer i bestemmelser som skal gi tydeligere krav til dokumentasjon generelt og spesielt på barns medvirkning, og støtter dette. Komiteen viser videre høringsinnspill om § 6-3 a om at det bør komme frem at vurderingene av barnets beste tar utgangspunkt i barnets tanker og synspunkter, og at dette skal danne grunnlaget for beslutningenes som tas og skal dokumenteres.

Komiteen merker seg videre at det foreslås å gjøre henleggelse av undersøkelse til et enkeltvedtak, og støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at dokumentasjonen av tiltak og oppfølging er basert på faglige vurderinger knyttet til det enkelte barn og dets omsorgspersoner, og legger til grunn at det som er faglig relevant for barnet, dets utvikling og barnets forslag og meninger om tiltak, dokumenteres fortløpende. Dokumentasjonen må inneholde opplysninger om iverksetting av individuell plan og om nettverksmøter er avholdt, i tillegg til det proposisjonen viser til.

10. Kommunens ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat

10.1 Sammendrag

Etter lovendringer 1. juli 2016 ble barnevernlovens jurisdiksjonsbestemmelse endret. Etter § 1-2 andre ledd kan det fattes vedtak etter §§ 4-12 og 4-24 for barn som oppholder seg i en annen stat, men som har vanlig bosted i Norge. Dette er bestemmelser om omsorgsovertakelse og tilbakeholdelse i institusjon uten eget samtykke. Det er presisert i Prop. 102 LS (2014–2015) side 85 til 86 at det ikke kan treffes akuttvedtak eller hjelpetiltak for denne gruppen av barn. Norske myndigheter kan gjennomgå bekymringsmeldinger, åpne undersøkelsessak, samarbeide med utenlandske myndigheter og om nødvendig treffe vedtak etter §§ 4-12 og 4-24.

Det er ikke særskilt regulert hvilken kommune som har ansvar for et barn som oppholder seg i en annen stat.

Departementet foreslo i høringsnotat av 17. februar 2017 å innføre en ny bestemmelse som presiserer hvilken kommune som har ansvar for barn som oppholder seg i utlandet.

Departementet mener det er behov for å presisere i barnevernloven hvilken kommune som skal ha ansvaret for å yte tjenester og tiltak etter loven for barn som oppholder seg i en annen stat, men som har vanlig bosted i Norge, jf. forslag til ny § 8-5.

Høringen viser at det er støtte for å klargjøre i loven hvilken kommune som har ansvaret, men at det er

uenighet når det gjelder hvilket reguleringsalternativ som bør velges.

Departementet har vurdert innvendingene som har fremkommet i høringen mot en skjønnsmessig vurdering av hvilken kommune som skal ha ansvaret. Spesielt har departementet merket seg bekymringen for at barn som oppholder seg i en annen stat, kan befinne seg i sårbare og uavklarte situasjoner og hvor det er uheldig for barnet hvis det brukes mye tid på å avklare hvilken kommune i Norge som skal bistå barnet.

Flere høringsinstanser viser til at en klar regel som gir en rask avklaring av ansvarsforholdet er å foretrekke.

Departementet har videre merket seg innvendingene om at det kan være ressurskrevende for barneverntjenesten å undersøke og klarlegge hvilken kommune som kjenner barnet best, og at en skjønnsmessig bestemmelse kan medvirke til forsinkelse, også pga. klageadgangen til Fylkesmannen.

På denne bakgrunn foreslår departementet at det er den kommunen hvor barnet sist var registrert bosatt, som skal ha ansvaret for barnet. Regelen kan gi en raskere avklaring av ansvaret, og det er viktig av hensynet til barn som oppholder seg i en annen stat.

For å ta høyde for situasjoner hvor barnet har nærmere tilknytning til en annen kommune enn der hvor barnet er eller sist var registrert bosatt, foreslår departementet at kommuner som barnet har en tilknytning til, kan avtale hvilken kommune som skal ha ansvaret.

Departementet fastholder forslaget om at § 8-4 andre ledd må gjelde tilsvarende når det er sendt begjæring til fylkesnemnda, men barnet forlater Norge før saken behandles eller er avgjort. Dersom en barneverntjeneste har sendt begjæring om tiltak til fylkesnemnda, vil barneverntjenesten etter dette ha ansvaret for saken selv om barnet oppholder seg i en annen stat. Den kommunen som har sendt begjæring om tiltak, har ansvaret så lenge barnet anses å ha vanlig bosted i Norge.

Kommunen der barnet sist var registrert bosatt, vil etter dette ha ansvar for tjenester og tiltak etter loven for barn som har vanlig bosted i Norge, men oppholder seg i en annen stat. Dette innebærer at kommunen kan fremme begjæring om tiltak etter §§ 4-12 og 4-24 for fylkesnemnda, selv om barnet oppholder seg i en annen stat, jf. § 1-2. Videre vil kommunen ha ansvar for bekymringsmeldinger og undersøkelsessak etter vilkårene i §§ 4-2 og 4-3. Dersom barnet befinner seg i en stat som har sluttet seg til Haagkonvensjonen 1996, gir lov om gjennomføring av konvensjonen nærmere regler om samarbeidet med konvensjonsstater og muligheten for å anmode om informasjon.

Departementet foreslår etter dette en bestemmelse som avviker noe fra forslaget i høringsnotatet, jf. utkastet til ny § 8-5.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti registrerer at departementet legger opp til at kommuner hvor barnet har tilknytning, i enkelte tilfeller kan forhandle om hvilken av kommunene som skal ha ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat. Disse medlemmer ser at dette kan være et potensial for at økonomiske forhold vektlegges i større grad enn barnets tilknytning.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

«Stortinget ber regjeringen registrere og følge opp de saker der det inngås avtaler mellom kommuner om ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat, og påse at det er barnets beste og ikke økonomiske hensyn som er avgjørende for hvilken kommune som påtar seg/får oppgaven med oppfølging.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at regjeringens forslag gir samme adgang til å overføre ansvar i utenlandssakene som når barn oppholder seg i Norge. Flertallet viser til foreslått hovedregel om at sist registrerte bostedskommune er ansvarlig, og at en eventuell overføring av ansvaret til en kommune der barnet har nær tilknytning, i så fall må skje frivillig for kommunen med nær tilknytning. Flertallet ser dermed ingen grunn til å frykte at kommuner vil kunne si fra seg ansvaret av økonomiske årsaker.

Flertallet ser ingen grunn til at regelen burde være annerledes i utenlandssakene, der tidsaspektet og behovet for rask avklaring av ansvarsforhold kan være ekstra viktig. Flertallet mener en registrering og oppfølging av dette således ikke er nødvendig.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er bekymret for at den foreslåtte endringen kan gi utilsiktede konsekvenser der kommunebudsjett, manglende kapasitet eller andre ulike prioriteringer kan gi opphav til uenighet mellom kommunene. Det kan medføre at barnet havner i «limbo», og dette medlem tror ikke det var hensikten med endringsforslaget. Samtidig ser dette medlem at det er nødvendig med en viss grad av fleksibilitet, slik at kommunene kan gjøre en nærmere avtale dersom barnet har sterkere tilknytning til en annen kommune enn der hvor barnet er eller var sist registrert bosatt. Dette medlem registrerer at departementet ikke har adressert denne problemstillingen.

11. Særlige fristregler for akuttvedtak når barn kun oppholder seg i Norge

11.1 Sammendrag

For barn som oppholder seg i Norge, men som ikke har vanlig bosted her, kan det treffes vedtak om hjelpe-

tiltak, frivillig opphold på atferdsinstitusjon og akuttvedtak dersom det er fare for at barnet ellers vil bli vesentlig skadelidende. Det er ikke adgang til å treffe vedtak om omsorgsovertakelse eller tvangsopphold på atferdsinstitusjon for barn som har vanlig bosted i en annen stat.

I likhet med barnevernlovutvalget foreslår departementet særskilte fristregler når det gjelder akuttvedtak om barn som har vanlig bosted i en annen stat, men som oppholder seg i Norge. Det foreslås at fristen for når akuttvedtak faller bort, forlenges i to situasjoner, både ved anmodning til bostedsstaten om å treffe beskyttelsestiltak og ved vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge. Det foreslås også en grense på seks måneder for hvor lenge slike akuttvedtak kan vare.

Barnevernloven har i dag fristregler for når akuttvedtak faller bort, på henholdsvis seks og to uker. Det kan ta tid å oppnå kontakt med og få avklaring fra utenlandske myndigheter, og det gjør at det kan bli vanskelig å overholde de ordinære fristreglene for akuttvedtak.

Etter lovendringen om gjennomføringen av Haagkonvensjonen 1996 har det derfor oppstått et behov for å ha særskilte fristregler for akuttvedtak når barn har vanlig bosted i en annen stat, for å sikre tilstrekkelig beskyttelse av barn.

Departementet legger til grunn at særskilte fristregler vil styrke både barnets og foreldrenes rettssikkerhet i akuttsituasjoner. Videre vil forslaget tydeliggjøre Norges forpliktelser etter FNs barnekonvensjon til å beskytte barn som blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt.

Departementet opprettholder utvalgets forslag om at vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge fra en annen konvensjonsstat etter lov om Haagkonvensjonen 1996 § 5 vil være fristavbrytende. Departementet opprettholder også utvalgets forslag om at det også vil være fristavbrytende hvis barneverntjenesten har fremmet anmodning til bostedsstaten om å treffe nødvendige beskyttelsestiltak.

Departementet foreslår at de særlige fristregler for barn som har bosted i en annen stat, men oppholder seg i Norge, inntas for midlertidige vedtak i akuttsituasjoner etter § 4-6 og foreløpige vedtak etter § 4-9 om forbud mot flytting og vedtak om å ta et nyfødt barn fra foreldrene før de reiser hjem fra sykehuset. Videre vil bestemmelsene gjelde for midlertidig akuttvedtak om opphold på institusjon på grunn av alvorlige atferdsvansker, jf. § 4-25.

11.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

12. Kommunens betalingsansvar for utgifter i fylkesnemnda

12.1 Sammendrag

Det fremgår av barnevernloven § 7-10 første punktum at det er kommunens barneverntjeneste som har ansvaret for å ta initiativ til å få en sak behandlet i fylkesnemnda, og som utarbeider begjæring om tiltak. Dette gjelder også når saken gjelder krav fra private om endringer i tidligere vedtak i fylkesnemnda.

Det følger av barnevernloven § 7-10 og § 7-11 at det er kommunens ansvar å belyse hver sak tilstrekkelig for fylkesnemnda, og at kommunen etter § 9-1 derfor dekker alle utgifter som er nødvendige for opplysning av saken, uavhengig av hvilken part som fører vitnene. Kommunen dekker således sine egne utgifter ved fylkesnemndsbehandlingen samt nødvendige utgifter til vitner som den private part fører, sakkyndige oppnevnt av nemnda og tolk i forhandlingsmøte selv om den private part har fri sakførsel.

Departementet viste i høringsnotatet av 17. februar 2017 til at kommunenes betalingsansvar allerede følger av gjeldende rett.

Departementet uttalte i høringsnotatet at hensynet til private parters rettssikkerhet tilsier at det er behov for å presisere kommunens betalingsansvar i loven. Departementet viste også til at siden kommunene er selvstendige rettssubjekter, bør kommunens betalingsansvar presiseres på en tydelig måte i loven.

Departementet ser at det kan være argumenter for at staten bør ha betalingsansvaret for saksutgifter til private parters vitner, sakkyndige oppnevnt av nemnda og tolk i forhandlingsmøte, slik praksis er når barnevernsaker behandles i domstolene. Departementet finner det imidlertid ikke hensiktsmessig å vurdere å endre etablert praksis på nåværende tidspunkt. Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om å presisere i loven at den kommunen som har reist sak for fylkesnemnden skal dekke sine egne kostnader med saken i fylkesnemnda. Videre skal kommunen dekke utgifter til private parters vitner som er nødvendig i forbindelse med opplysning av sak i fylkesnemnda, samt godtgjøring til sakkyndige oppnevnt av fylkesnemnda og utgifter til tolk i forhandlingsmøte. Departementets forslag innebærer en presisering av gjeldende rett og en videreføring av etablert praksis.

Departementet foreslår etter dette en bestemmelse som i det vesentlige er i samsvar med forslaget i høringsnotatet, jf. utkastet til ny § 9-1 første ledd.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at flere høringsinstanser er positive til forslaget i proposisjonen, og mener det er viktig med en tydeliggjøring. Samtidig har noen høringsinstanser uttalt seg om kommunens betalingsansvar, sær-

lig gjelder det godtgjørelse til sakkyndige til fylkesnemnda.

KS, Ringerike kommune, Bufdir og fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker påpeker at det er grunner som taler for å fravike dagens ordning. Det stilles spørsmål ved om det er rimelig at kommunen skal dekke utgiftene knyttet til sakkyndige i fylkesnemndene. Det påpekes blant annet at praksis i domstolene er en annen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til at Bufdir skriver:

«Etter Direktoratets syn bør det være en særlig begrunnelse for at det skal være andre regler for godtgjøring til sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemndene enn de reglene som gjelder ved oppnevning av sakkyndige for domstolene. Vi kan ikke se at departementet har lagt frem noen slik begrunnelse.»

Disse medlemmer deler høringsinstansenes vurdering og etterlyser en god begrunnelse for hvorfor det skal være ulik praksis når det gjelder sakkyndige for fylkesnemnda og sakkyndige for domstolene.

Bufdir stiller videre spørsmål ved hvor vidt forslaget om lovfesting av dagens praksis vil styrke hensynet til en god og forsvarlig saksbehandling i fylkesnemndene. De er særlig bekymret for kvaliteten på tolkingen og anbefaler at tolker som benyttes i fylkesnemnda oppnevnes av og mottar godtgjøring fra fylkesnemnda.

Komiteen viser til at det er en spesiell utfordring at kommunene Karasjok og Kautokeino, hvor majoritetsbefolkningen snakker samisk, vil få store merutgifter til tolketjenester.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti mener denne utfordringen bør vurderes i det videre arbeidet med oppfølging av loven.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti peker på at Bufdirs erfaring er at fylkesnemndene sjelden benytter seg av muligheten til selv å oppnevne en sakkyndig, jf. barnevernloven § 7-17 bokstav d. Bufdir mener denne muligheten må benyttes oftere, og at sakkyndige bør motta godtgjøring fra fylkesnemndene. Dette kan bidra til å styrke tilliten til nemndenes avgjørelser.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se nærmere på innretningen av kommunenes betalingsansvar, og vurdere om det fortsatt skal være kommunenes ansvar å dekke

utgifter til tolk og sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemndene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter ikke proposisjonens forslag til § 9-1 første ledd annet punktum, og vil stemme imot dette.

13. Endringer i reglene om opplysningsplikten

13.1 Sammendrag

Departementet sendte 6. oktober 2016 et notat med forslag til endringer i opplysningsplikten på høring. Departementets forslag inneholdt forslag til endringer både i barnevernloven § 6-4 og i andre lover som inneholder en bestemmelse om opplysningsplikt til barnevernet.

Også barnevernlovutvalget har i sitt forslag til ny barnevernlov utformet en ny bestemmelse om opplysningsplikt.

Utkast til endringer i dagens bestemmelser om opplysningsplikt tar primært utgangspunkt i departementets forslag. Departementet har imidlertid sett hen til utvalgets forslag der dette er naturlig. Formålet med endringene er å klargjøre og forenkle reglene slik at de skal bli lettere å anvende for dem som er omfattet av opplysningsplikten. Det foreslås et tydeligere skille mellom opplysningsplikt av eget tiltak («meldeplikt») til den kommunale barneverntjenesten og opplysningsplikt ved pålegg fra den kommunale barneverntjenesten eller fra andre barnevernmyndigheter.

Opplysningsplikten omfatter etter gjeldende rett alle offentlige myndigheter samt organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune, jf. barnevernloven § 6-4 annet ledd. I tillegg omfatter opplysningsplikten en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, jf. bestemmelsens tredje ledd.

Opplysningsplikten innebærer en plikt til å gi opplysninger uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Dette innebærer at opplysningsplikten går foran lovbestemt taushetsplikt når vilkårene for opplysningsplikt er oppfylt. Plikten til å gi opplysninger gjelder både av eget tiltak og etter pålegg.

For å kunne ivareta sine oppgaver er barneverntjenesten helt avhengig av at andre som kjenner barnet og som er bekymret for barnets melder fra til den kommunale barneverntjenesten. Departementet understreker at det derfor er viktig at bestemmelsene om opplysningsplikt er tilgjengelige, og at de er utformet på en måte som gjør at de som er omfattet av plikten, i størst mulig grad kan være trygge på hvilket ansvar plikten innebærer.

Opplysningsplikten må utformes med tanke på å balansere de ulike hensynene som ligger bak regelverket om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt.

13.1.1 Meldeplikten

Selv om enkelte høringsinstanser har tatt til orde for at terskelen for meldeplikt bør senkes, mener departementet at terskelen i utgangspunktet bør ligge på dagens nivå. Regelverket skal i tillegg til å ivareta barneverntjenestens umiddelbare tilgang til nødvendige opplysninger også ivareta hensyn som personlig integritet, personvern og tillit. Etter departementets oppfatning innebærer dette at opplysningsplikten fremdeles bør være begrenset til situasjoner som kan antas å være av en viss alvorlighetsgrad. Det er viktig at både foreldre og andre som har kontakt med barnet, inntil et visst punkt eller alvorlighetsgrad kan være åpne om problemer som involverer deres barn, overfor myndighetene uten at disse opplysningene gis til barneverntjenesten uten at foreldrene ønsker dette selv.

Departementet foreslår å ta ut henvisningene til tiltaksbestemmelsene i barnevernloven og erstatte dem med situasjonsbeskrivelser. Dette, og forslaget om å tydeliggjøre i barnevernloven at meldeplikten er et selvstendig og personlig ansvar, har fått bred støtte i høringen. Departementet foreslår derfor at det bør fremgå direkte av ordlyden i barnevernloven § 6-4 at meldeplikten retter seg mot «enhver» som utfører oppgaver eller arbeider for et forvaltningsorgan.

Departementet understreker at meldeplikten også er et myndighetsansvar. Dette innebærer at både staten, fylkeskommunene og kommunene har ansvar for å sikre at både ansatte og andre som utfører oppgaver på deres vegne har tilstrekkelig kunnskap om meldeplikten og hva den innebærer, og at de er trygge på praktiseringen av den.

Etter dagens bestemmelser om opplysningsplikt inntreffer opplysningsplikten når det er grunn til å tro at et barn befinner seg i en situasjon som er så alvorlig at den utløser opplysningsplikten. Kravet om at det skal være «grunn til å tro», innebærer at det ikke kreves sikker viten om at situasjonen er så alvorlig som beskrevet, men vedkommende må ha noe mer enn en vag mistanke. Departementet foreslår å videreføre dette vilkåret.

Departementet foreslår å endre begrepsbruken fra at vedkommende skal «gi» opplysninger til barneverntjenesten av «eget tiltak», til at vedkommende har plikt til å «melde fra» til barneverntjenesten. Begrepene «meldeplikt» og «melde fra» beskriver innholdet på en mer dekkende måte, samt at begrepene allerede er kjent og i bruk blant de tjenestene som er mest berørt av opplysningsplikten til barnevernet.

Departementet foreslår å presisere og tydeliggjøre i bestemmelsen at meldeplikten også omfatter tilfeller

der barnet for øyeblikket ikke er utsatt for alvorlig omsorgssvikt, men der det er grunn til å tro at barnet kan bli utsatt for alvorlig omsorgssvikt i nær fremtid.

Departementet foreslår videre å erstatte henvisningen i dagens bestemmelse om at opplysningsplikten gjelder når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet «i hjemmet», med en presisering av at opplysningsplikten er knyttet til alvorlige bekymringsmeldinger for den omsorgen barnets foreldre eller andre primære omsorgspersoner gir barnet. Det ble vist til at dette også omfatter tilfeller der disse ikke beskytter barnet mot ulike former for mishandling eller overgrep fra andre.

Melding til barneverntjenesten skal sendes straks etter at den bekymringen som er grunnlaget for å sende meldingen, har oppstått, jf. begrepet «uten ugrunnet opphold». Departementet understreker at vilkåret «uten ugrunnet opphold» er ment å tolkes strengt, og at den praktiske hovedregelen fremdeles skal være at meldingen skal sendes barneverntjenesten umiddelbart.

Departementet legger videre til grunn at oppfyllelse av opplysningsplikten fremdeles skal forutsette at den som sender meldingen, gir seg til kjenne, slik at barneverntjenesten kan vurdere innholdet i bekymringsmeldingen og behovet for å innhente ytterligere opplysninger. Opplysningsplikten er ikke oppfylt dersom meldingen er sendt anonymt. Meldingen må også inneholde opplysninger om barnets identitet og hva bekymringen går ut på.

Departementet foreslår følgende vilkår for meldepplikt, jf. § 6-4 første ledd:

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

I proposisjonen er det nærmere redegjort for innholdet i bestemmelsen.

13.1.2 Utforming av opplysningsplikt ved pålegg

Departementet foreslår at barnevernets adgang til å gi pålegg om innhenting av opplysninger reguleres for seg i bestemmelsene om opplysningsplikt.

Departementet foreslår at det bør fremgå eksplisitt av lovbestemmelsene at adgangen til å gi pålegg også gjelder ved rettslig prøving av fylkesnemndas vedtak.

Særlig hensynet til barnets beste tilsier at domstolen i barnevernssaker får seg forelagt alle relevante opplysninger uten hinder av taushetsplikt.

Departementet foreslår at opplysningsplikten ved pålegg fremdeles bør omfatte alle offentlige myndigheter, en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt samt organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune og kommune.

Departementet mener at bestemmelsene om opplysningsplikt i større grad bør ta høyde for at det er en grunnleggende forskjell mellom det å melde fra til barneverntjenesten fordi barnet vurderes å være i en alvorlig omsorgs- eller livssituasjon, og at barnevernet ønsker å innhente supplerende informasjon for å opplyse en pågående barnevernssak. Departementet mener videre at det er mer hensiktsmessig å vise direkte til de bestemmelsene i barnevernloven som skal gi grunnlag for å kunne innhente ytterligere opplysninger ved pålegg.

Departementet foreslår at barnevernets adgang til innhenting av opplysninger ved pålegg bør omfatte følgende bestemmelser i barnevernloven:

- Paragraf 4-4 tredje ledd om pålegg av hjelpetiltak.
- Paragraf 4-6 annet ledd om midlertidige vedtak i akutt situasjoner.
- Paragrafene 4-8 og 4-9 om ordinært og midlertidig vedtak om flytteforbud, samt omsorgsovertakelse av et nyfødt barn før barnet har flyttet hjem.
- Paragraf 4-10 som gjelder vedtak om medisinsk undersøkelse og behandling.
- Paragraf 4-11 som gjelder vedtak om behandling av barn som har særlige behandlings- og opplæringsbehov.
- Paragraf 4-12 om omsorgsovertakelse.
- Paragraf 4-19 om samværsrett og sperret adresse.
- Paragraf 4-20 om fratakelse av foreldreansvar og adopsjon.
- Paragraf 4-21 om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse.
- Paragraf 4-24 om plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke.
- Paragraf 4-25 annet ledd om fremgangsmåten ved vedtak etter § 4-24.
- Paragraf 4-29 om midlertidig plassering i institusjon uten samtykke ved fare for utnyttelse til menneskehandel.

For å synliggjøre at det kan være aktuelt å innhente opplysninger i ulike stadier av saken, foreslår departementet at det blir presisert i bestemmelsen at adgangen til å gi pålegg gjelder ved «vurdering», «forberedelse» og «behandling» av saker etter de nevnte bestemmelsene.

Dette innebærer en presisering av gjeldende rett og ikke en utvidelse av adgangen til å gi pålegg.

At bestemmelsen viser direkte til ulike tiltakshjemler i barnevernloven, vil innebære at barneverntjenesten, før de innhenter opplysninger ved pålegg, må ta stilling til hvilken eller hvilke bestemmelser i barnevernloven som er bakgrunnen for pålegget. Dette innebærer likevel ikke at barneverntjenesten må konkludere med at vilkårene for å anvende den enkelte bestemmelse er oppfylt. Det er dette innhentingen av opplysninger skal bidra til å avdekke.

Departementet legger til grunn at det opplyses i pålegget hvilken eller hvilke bestemmelser i barnevernloven som er bakgrunnen for pålegget. I den grad det er mulig, bør det også konkretiseres hvilke opplysninger som skal gis.

Departementet foreslår også at pålegg om innhenting av opplysninger også skal kunne gis i saker etter § 4-4 tredje ledd om pålegg av hjelpetiltak under strenge vilkår. Plikten skal bare omfatte tilfeller der det er nødvendig å gi pålegg om opplysninger for å unngå at barnet havner i en situasjon som beskrevet i barnevernloven § 4-12.

Det foreslås presisert at adgangen til å gi pålegg er begrenset til tilfeller der dette er «nødvendig» i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av de sakstypene som er omfattet av bestemmelsen. Departementet legger til grunn at dette er en presisering av gjeldende rett.

Hensynet til forsvarlig saksbehandling tilsier at barneverntjenesten holder partene orientert om forløpet i saken. I dag følger det av barnevernloven § 6-4 første ledd at opplysninger så lang som mulig skal innhentes i samarbeid med den saken gjelder, eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingen. Departementet foreslår at denne delen av bestemmelsen videreføres, men flyttes til § 6-4 femte ledd, som omhandler informasjon til sakens parter ved pålegg. Det vises til at det i enkelte barnevernssaker ikke vil være mulig å informere partene i saken i forbindelse med pålegget. Dette vil særlig være tilfellet i saker som på det tidspunktet pålegget gis, fremstår som alvorlige, og der det å informere partene kan hindre barnevernet i å ivareta barnets behov for beskyttelse og omsorg. Departementet foreslår derfor at det lovfestes at partene skal informeres om at pålegget gis, med mindre dette kan hindre eller vanskeliggjøre at barneverntjenesten kan gi barnet tilstrekkelig hjelp.

Departementet foreslår at det fremdeles bør være slik at den som mottar pålegg om å gi opplysninger, skal ha rett til å klage.

13.1.3 Særlig om endringer i andre lover

Departementet viser til at det som følge av forslagene til endringer i barnevernloven § 6-4 også er nødven-

dig å gjøre endringer i særlover som inneholder bestemmelser om opplysningsplikt til barnevernet. Det vises til barnehageloven § 22, opplæringslova § 15-3, friskolelova § 7-4, helsepersonelloven § 33, sosialtjenesteloven § 45, familievernkontorloven § 10 og krisesenterlova § 6. I tillegg inneholder introduksjonsloven § 26, ekte-skapsloven § 26 a og folketrygdloven § 25-11 bestemmelser om opplysningsplikt.

Det fremgår av første ledd i de ovennevnte lovbestemmelsene at den som utfører arbeid etter den aktuelle loven, har en særskilt oppmerksomhetsplikt når det gjelder forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side. Departementet foreslår på bakgrunn av høringen at denne plikten videreføres, særlig fordi plikten kan ha en pedagogisk funksjon som minner ansatte i de ulike tjenestene om at de må være på vakt om forhold som kan utløse behov for tiltak fra barnevernets side.

Når det gjelder meldeplikten, foreslår departementet at denne utformes på samme måte i særlovene som foreslått i barnevernloven § 6-4 første ledd. Det vises til at dette innebærer at de materielle vilkårene for meldeplikt er likt utformet i de ulike bestemmelsene.

Når det gjelder reguleringen av opplysningsplikt ved pålegg i særlovene, uttrykte departementet tvil i høringsnotatet. Etter en samlet vurdering har departementet i likhet med flertallet av høringsinstansene kommet til at opplysningsplikten ved pålegg bør reguleres ved henvisning til barnevernloven.

Behovet for å tydeliggjøre også i særlovene at opplysningsplikten påhviler den enkelte som utfører arbeid etter loven, har fått støtte i høringen. Departementet foreslår derfor å endre ordlyden i lovene slik at det fremgår at plikten gjelder «enhver» som utfører tjeneste eller arbeid etter den respektive loven. Dette gjelder likevel ikke helsepersonell og fagpersonell etter helsepersonelloven § 33 og familievernkontorloven § 10. Opplysningsplikten i disse lovene retter seg mot profesjonsutøvere, og departementet foreslår derfor at denne fortsatt skal rette seg mot henholdsvis den som yter helsehjelp, og fagpersonell ved et familievernkontor.

I helsepersonelloven § 33 fjerde ledd er det gitt bestemmelser om at det i helseinstitusjoner skal utpekes en person som skal ha ansvar for videreformidling av slike opplysninger, samt nærmere regulering av denne personens opplysningsansvar.

13.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår endringer i loven som skal gjøre bestemmelsene om opplysningsplikten til barnevernet enklere og tydeligere. Komiteen viser til barnekonvensjonens artikkel 19 nr. 1, som forplikter staten til å iverksette alle egnede tiltak for å beskytte barn mot omsorgssvikt, vold og overgrep. Komiteen merker seg at de nye bestemmel-

sene skal bidra til at flere kan melde fra om bekymringer. Komiteen merker seg høringsinstanser som stiller spørsmål ved om bruken av ordet «alvorlig» i «alvorlig omsorgssvikt» i § 6-4 a) kan bidra til det motsatte ved å heve terskelen for melding og skape usikkerhet om noe er «alvorlig nok».

Komiteen viser til høringsinstanser som understreker at også opplysningsplikten må oppfylles i samarbeid med barna, slik intensjonen med den overordnede nye bestemmelsen om barns medvirkning tilsier.

Komiteen viser til at høringsinstanser og lovutvalget frarådet bruken av begrepet «atferd» i barnevernloven, da dette gir uttrykk for et foreldet barnesyn. Komiteen merker seg at dette begrepet er fjernet de fleste steder i loven, men ikke i ny § 6-4.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til barnevernlovutvalgets anbefaling om å erstatte «atferdsvansker» med «utsetter sin egen helse eller utvikling for alvorlig fare». Begrepet atferdsvansker virker stigmatiserende, og dette var en av årsakene til at utvalget foreslo å erstatte det etter innspill fra barn og unge. Dette medlem merker seg at departementet foreslår å benytte begrepet «utpreget normløs atferd» i § 6-4 første ledd bokstav c og i andre særlover som inneholder opplysningsplikt til barnevernet. Flere høringsinstanser uttaler seg om at begrepet «utpreget normløs atferd» er uheldig.

Dette medlem mener barnevernlovutvalgets anbefaling bør ligge til grunn, og ordlyden i proposisjonens foreslåtte bestemmelser om opplysningsplikt i barnevernloven § 6-4 første ledd bokstav c, samt i særlovene, bør endres. Det gjelder ekteskapsloven § 26 a, folketrygdloven § 25-11, familievernkantorloven § 10, opplæringslova § 15-3, helsepersonelloven § 33, friskolelova § 7-4, introduksjonsloven § 26, krisesenterlova § 6 og sosialtjenesteloven § 45.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *Når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare.*

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 26 a andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-11 bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler*

eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 10 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa skal § 15-3 bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 33 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal § 7-4 bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare*

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere skal § 26 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbod skal § 6 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 45 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at å endre barnevernloven § 6-4 bokstav c slik at opp-

lysningsplikten også vil omfatte tilfeller der et barn «på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare», vil innebære en utvidelse av i hvilke tilfeller andre tjenester vil ha plikt til å melde bekymring til barneverntjenesten. Flertallet viser til at en slik utvidelse også innebærer at det vil bli uklart når vilkårene for meldeplikt vil være oppfylt. Flertallet viser videre til at å vurdere endringer i dagens «adferdsbegrep» inngår som en del av regjeringens pågående arbeid med ny barnevernlov, og imøteser konklusjonen fra dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti har merket seg at flere høringsinstanser melder at bruken av «alvorlig» i «alvorlig omsorgssvikt» i proposisjonens forslag til § 6-4 første ledd bokstav a kan bidra til å skape usikkerhet om et forhold er alvorlig nok til å meldes fra om. Disse medlemmer mener at en slik potensiell usikkerhet er uheldig, og viser til at det i samme bestemmelse henvises til «alvorlige mangler ved den daglige omsorgen». Disse medlemmer mener at alvorligheten dermed er tilstrekkelig vektlagt, og at det ikke er nødvendig å gjenta «alvorlig» før «omsorgssvikt».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti og har også merket seg at lovutvalget fra rådet bruken av begrepet «atferd» i barneloven, da det gir uttrykk for et foreldet barnesyn. Disse medlemmer mener at begrepet «atferdsvansker» i § 6-4 første ledd bokstav c er unødvendig å benytte i lovteksten, og at ordlyden enkelt kunne vært erstattet med for eksempel «når et barn strever med alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet».

Videre mener disse medlemmer at uttrykket «normløs atferd» i § 6-4 første ledd bokstav c også bør unngås. Disse medlemmer viser til at lovutvalget har foreslått å erstatte dagens atferdsbegrep med ordlyden «utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare». Disse medlemmer foreslår å anvende lovutvalgets ordlyd i § 6-4 første ledd bokstav c som erstatning for «utpreget normløs atferd».

På denne bakgrunn vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

«§ 6-4 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen omsorgssvikt,»*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *når et barn strever med alvorlige utfordringer i form av graverende eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare.»*

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti vil dernest vise til Prop. 1 S (2017–2018), hvor Justis- og beredskapsdepartementet viser til vedtak nr. 810 fra 8. juni 2016, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til forbedringer i regelverket for taushetsplikt i saker som omhandler volds- og overgrepssatte barn, dersom de ulike utredningene påpeker behov for endringer.»

Regjeringen omtaler oppfølgingen av dette vedtaket som følger:

«I tråd med tiltaket vil Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid med andre berørte departementer følge opp arbeidet knyttet til bestemmelser om taushetsplikt og opplysningsplikt i forvaltningen. Målet er å komme fram til en entydig forståelse som kan danne grunn for en felles, tverrsektoriell veileder, som i stor grad kan erstatte eksisterende veiledere på området. Det kan eventuelt også gjennomføres endringer i gjeldende lovbestemmelser dersom det viser seg behov for dette. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmer forventer derfor at regjeringen også vil prioritere utarbeidelsen av en slik felles veileder som klargjør forholdet mellom taushetsplikt og opplysningsplikt. Disse medlemmer vil understreke betydningen av en slik veileder, da den vil kunne bidra til at flere voksne bevisstgjøres og tar ansvar for å hjelpe barn som lever med vold og overgrep i hverdagen sin.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at opplysningsplikten til barnevernet innebærer et ufravikelig unntak fra lovfestet taushetsplikt. Flertallet mener det er en fordel at foreldrene har en åpen dialog og et godt samarbeid med hjelpeapparatet. Flertallet mener videre at å fjerne ordet «alvorlig» kan føre til at foreldre i en vanskelig situasjon kvier seg for å ta opp personlige forhold med blant annet lærere, barnehagepersonell og leger av frykt for at disse vil være forpliktet til å formidle opplysningene videre uten deres samtykke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det tidligere er fremmet forslag om endringer knyttet til taushetsplikt og informasjon mellom etater, men som ikke har fått flertall. Disse medlemmer merker seg at i Justis- og beredskapsde-

partementets høringssvar problematiseres opplysningsplikten. Disse medlemmer viser til at det i Innst. 337 S (2015–2016) ble fremmet forslag om at regjeringen bør iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket, og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett. Forslaget fikk ikke flertall.

14. Andre endringer i barnevernloven

14.1 Sammendrag

I forbindelse med gjennomføringen av Haagkonvensjonen 1996 i norsk rett ble barnevernloven § 1-2 endret, slik at bestemmelsen samsvarer med jurisdiksjonsbestemmelsene i konvensjonen, se Prop. 102 LS (2014–2015) kapittel 9.2. Det ble blant annet inntatt i § 1-2 første ledd annet punktum at lovens bestemmelser om tjenester og tiltak også gjelder for barn som er flyktninger eller er internt fordrevne.

Ved en inkurie ble det benyttet en annen ordlyd enn i konvensjonen. Det har imidlertid ikke vært meningen at bestemmelsen skal ha et annet innhold. Departementet foreslår derfor å endre ordlyden slik at det fremgår at lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for barn som er flyktninger eller er internasjonalt fordrevne. For å tydeliggjøre jurisdiksjonsbestemmelsene foreslår departementet også å innta i bestemmelsen at dette gjelder barn som oppholder seg i riket. Endringene innebærer ingen realitetsendring og har derfor ikke vært på høring.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag.

15. Økonomiske og administrative konsekvenser

15.1 Sammendrag

Flere av forslagene i proposisjonen innebærer tydeliggjøringer og presiseringer av gjeldende rett. De fleste av disse forslagene mener departementet ikke vil ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser. Noen forslag innebærer imidlertid å tydeliggjøre plikter som ikke etterlevs i tilstrekkelig grad i dag. Dette gjelder forslagene om medvirkning og krav til dokumentasjon. Her er formålet en endring av praksis, noe som vil kunne medføre økt ressursbruk til disse oppgavene. Departementet legger imidlertid til grunn at kommunene ikke skal kompenseres for plikter som følger av gjeldende rett.

Forslagene om oppfølging av barn og foreldre og forslaget om bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolving innebærer en viss utvidelse av kommunens

plikter. Departementet har vurdert de økonomiske og administrative konsekvensene av disse forslagene som ikke vesentlige.

Forslagene om oppfølging, nettverksinvolving, dokumentasjon, medvirkning og barneverntjenestens plikt til å samarbeide med barn og foreldre vil etter departementets vurdering kunne bidra til grundigere vurderinger og bedre beslutninger i barnevernet. Dette er først og fremst positivt for barna og familiene det gjelder, men det vil også kunne bidra til mindre ressursbruk på senere stadier i barnevernssaken, for eksempel ved å forhindre mer omfattende og ressurskrevende tiltak.

I proposisjonen er det gitt en nærmere vurdering av de enkelte forslagene.

15.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til tilbakemelding fra ansatte i tjenesten og at utviklingen i barnevernet over tid har vist at det er flere barn med alvorlig omsorgssvikt enn tidligere, og at flere har vært utsatt for vold. Skal disse barna få nødvendig oppfølging, er det avgjørende for barna at ansatte får mer tid til å snakke med barna og deres omsorgspersoner/foreldre og med samarbeidende instanser. Disse medlemmer registrerer at KS i sitt høringssvar har uttrykt bekymring for økonomien i dette. Disse medlemmer forventer at vedtaket følges opp med nødvendige midler, slik at kommunene settes i stand til å følge opp de nye bestemmelsene i denne saken på en god og virksom måte, slik at barna får riktig behandling til rett tid og med best mulig oppfølging. Disse medlemmer mener at ansattes kompetanse, tid til å oppfylle Stortingets intensjoner og vedtak og kvaliteten på saksbehandlingspraksis er elementer i hvor stor grad av rettsikkerhet som er knyttet til forvaltningsvedtakene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at flere av forslagene i proposisjonen innebærer tydeliggjøringer og presiseringer av gjeldende rett. Flertallet viser videre til at forslagene ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Flertallet viser til at høy arbeidsbelastning er en utfordring i en del kommuner. Styrking av barnevernet har derfor vært en prioritet for regjeringspartiene de siste årene. Ved utgangen av 2016 var det 19 pst. flere stillinger i det kommunale barnevernet enn i 2013, en økning på 932 stillinger. Flertallet mener videre at det er viktig med et kompetanseløft i barnevernet. Videre viser flertallet til at 200 mill. kroner av veksten i kommunenes frie inntekter i 2018 var begrunnet med en styrking av det forebyggende arbeidet overfor utsatte barn

og familier og forberedelse av kommunene på barnevernsreformen.

16. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen registrere og følge opp de saker der det inngås avtaler mellom kommuner om ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat, og påse at det er barnets beste og ikke økonomiske hensyn som er avgjørende for hvilken kommune som påtar seg/får oppgaven med oppfølging.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

§ 6-4 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen omsorgssvikt,*

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge som blir plassert i fosterhjem/institusjon, så tidlig som mulig får en helsefaglig vurdering/samtale for å sikre kartlegging, forebygging og tidlig oppfølging av eventuelle emosjonelle eller atferdsmessige problemer og psykiske vansker eller lidelser.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede en fullfinansiert «barnevernshelsereform» i tråd med anbefalingene i NOU 2016:16 og fremme sak for Stortinget på egnet måte.

Forslag 5

§ 6-3 første ledd skal lyde:

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnet skal bli lyttet til og, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

Forslag 6

§ 1-3 andre ledd første punktum skal lyde:

Barn har rett til at tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i denne lov inntil barnet har fylt 25 år.

Forslag 7

§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om barn og unges rett til ettervern.

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 Barn og unges rett til nødvendige barneverntiltak

Barn og unge har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

§ 4-15 fjerde ledd skal lyde:

Barn har rett til å videreføre plassering eller avtale om å motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. I god tid før barnet fyller 18 år, skal barneverntjenesten i samarbeid med barnet vurdere å videreføre plassering eller avtale om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Barneverntjenesten skal i samarbeid med barnet utarbeide en plan for framtidige tiltak. Planen skal gjennomgås årlig, eller når dette er hensiktsmessig ut fra ungdommens situasjon og ønske.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 8

§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *når et barn strever med alvorlige utfordringer i form av graverende eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare.*

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn, så fremt det ikke er til barnets beste.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som setter en begrensning på hvor mange ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike barnevernstiltak.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre at enetiltak for barn i barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme, så fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som det beste for barnet.

Forslag 12

§ 6-4 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *Når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler*

eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare.

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 26 a andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-11 bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 10 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for alvorlig fare,*

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal § 15-3 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 33 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal § 7-4 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere skal § 26 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud skal § 6 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når eit barn har alvorlege utfordringar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller på annan måte utset si eiga helse og utvikling for fare,*

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 45 andre ledd bokstav c lyde:

- c) *når et barn har alvorlige utfordringer i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller på annen måte utsetter sin egen helse og utvikling for fare,*

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 13

Ny § 1-6 fjerde punktum skal lyde:

Dokumentasjon må gjøres i samarbeid med barnet, og barnet må ha mulighet til å gi tilbakemelding til barnevernet. I møte med barnevernet gis alle barn anledning til å ha med seg en tillitsperson.

Forslag 14

§ 4-22 tredje ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten skal alltid, hvis barnet ønsker det, vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk skal velges som fosterhjem. Dette må, så langt som det er mulig, gjøres i samarbeid med barnet.

17. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

V e d t a k t i l l o v

om endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 *Lovens formål*

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

§ 1-2 første ledd skal lyde:

Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for barn som har vanlig bosted i riket og oppholder seg her. Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder også for barn som oppholder seg i riket, og som er flyktinger eller er internasjonalt fordrevne, eller når barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette.

Ny § 1-5 skal lyde:

§ 1-5 Barnets rett til nødvendige barneverntiltak

Barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt.

Ny § 1-6 skal lyde:

§ 1-6 Barnets rett til medvirkning

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Ny § 1-7 skal lyde:

§ 1-7 Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre

Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

§ 4-1 annet ledd oppheves.

§ 4-2 nytt annet ledd skal lyde:

Dersom barneverntjenesten henlegger meldingen uten undersøkelse, skal dette begrunnes skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse meldinger trenger ikke å begrunnes.

§ 4-3 nytt sjettede ledd skal lyde:

Avgjørelser om å henlegge saken etter en undersøkelse, skal regnes som enkeltvedtak.

§ 4-4 a første ledd bokstav c skal lyde:

c) Barnets rettigheter er ivaretatt i samsvar med § 1-6 og § 6-3. Barnets mening skal tillegges stor vekt og skal fremkomme av sakens dokumenter.

§ 4-6 femte og nytt sjettede ledd skal lyde:

Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen fristene som nevnt i fjerde ledd, faller vedtaket bort. Vedtak som gjelder et barn som oppholder seg i Norge,

men som har vanlig bosted i en annen stat, jf. § 1-2, faller likevel ikke bort dersom barneverntjenesten innen samme frist har:

- a) fremmet anmodning til bostedsstaten om å treffe nødvendige beskyttelsestiltak, eller
- b) fattet vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge etter lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn § 5.

Etter at det er truffet midlertidig vedtak i en akutsituasjon, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal også følge med på foreldrenes situasjon. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtak er truffet, kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-9 fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen fristen som nevnt i tredje ledd, faller vedtaket bort. Vedtak som gjelder et barn som oppholder seg i Norge, men som har vanlig bosted i en annen stat, jf. § 1-2, faller likevel ikke bort dersom barneverntjenesten innen samme frist har:

- a) fremmet anmodning til bostedsstaten om å treffe nødvendige beskyttelsestiltak, eller
- b) fattet vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge etter lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn § 5.

Etter at det er truffet foreløpige vedtak etter § 4-8 første ledd og annet ledd annet punktum, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal også følge med på foreldrenes situasjon. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtak er truffet, kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-16 skal lyde:

§ 4-16 Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse

Barneverntjenesten har etter omsorgsovertakelsen et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet

og foreldrene. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal, der hensynet til barnet ikke taler imot det, legge til rette for samvær med søsken. Barneverntjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser. Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.

§ 4-22 tredje ledd skal lyde:

Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig.

§ 4-22 nåværende tredje til sjette ledd blir fjerde, femte, sjette og nytt syvende ledd.

§ 4-28 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 4-28 Oppfølging og tiltaksplan

Etter at det er truffet vedtak om plassering på institusjon etter § 4-24 eller § 4-26 eller midlertidig vedtak etter § 4-25, skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling. Barneverntjenesten skal vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Barneverntjenesten skal kort tid etter at vedtaket er truffet kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barneverntjenesten som en del av oppfølgingen formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

§ 4-28 nåværende første, annet, tredje og fjerde ledd blir annet, tredje, fjerde og nytt femte ledd.

Ny § 6-3 a skal lyde:

§ 6-3 a Krav til begrunnelse

Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også fremgå av vedtaket.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4 Opplysningsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,*
- b) *når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kom-*

mer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpe-trengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

- c) *når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,*
- d) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.*

De organene som er ansvarlig for gjennomføringen av barnevernloven, kan gi pålegg til offentlige myndigheter om å gi taushetsbelagte opplysninger når dette er nødvendig i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av saker etter barnevernloven om

- a) *midlertidig plassering av barn utenfor hjemmet i akutsituasjoner, jf. § 4-6 annet ledd,*
- b) *forbud mot flytting av barn og foreløpig vedtak om omsorgsovertakelse av nyfødt barn før barnet har flyttet hjem, jf. §§ 4-8 og 4-9,*
- c) *medisinsk undersøkelse og behandling, jf. § 4-10,*
- d) *behandling av barn som har særlige behandlings- eller opplæringsbehov, jf. § 4-11,*
- e) *omsorgsovertakelse, jf. § 4-12,*
- f) *samværsrett og skjult adresse, jf. § 4-19,*
- g) *fratakelse av foreldreansvar og adopsjon, jf. § 4-20,*
- h) *oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 4-21,*
- i) *plassering og tilbakehold i institusjon uten samtykke, jf. §§ 4-24 og 4-25,*
- j) *plassering i institusjon uten samtykke ved fare for menneskehandel, jf. § 4-29.*

Pålegg om å gi taushetsbelagte opplysninger kan også gis i saker etter § 4-4 tredje ledd om pålegg om hjelpetiltak når dette er nødvendig for å unngå at et barn havner i en alvorlig situasjon som beskrevet i § 4-12 om omsorgsovertakelse.

Adgangen til å gi pålegg om å gi taushetsbelagte opplysninger gjelder også ved rettslig prøving av fylkesnemndas vedtak.

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder, eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingen. Sakens parter skal informeres om at pålegg gis og hva dette omfatter med mindre dette kan hindre eller vanskeliggjøre at barneverntjenesten kan gi barnet tilstrekkelig hjelp.

Også yrkesutøvere som opptrer i medhold av helsepersonelloven, psykisk helsevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer og friskolelova plikter å gi opplysninger etter reglene i første til fjerde ledd. Det samme gjelder meklere i ekte-skapssaker og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune, og de som utfører slike oppgaver på vegne av organisasjoner.

§ 7-19 tredje ledd skal lyde:

Vedtaket skal begrunnes som dommer. Tvisteloven § 19-6 gjelder tilsvarende så langt den passer. Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Hvordan barnets beste er vurdert skal også fremgå av vedtaket. I meldingen om vedtaket skal det gjøres oppmerksom på adgangen til å kreve rettslig prøving, jf. § 7-24.

Ny § 8-5 skal lyde:

§ 8-5 *Kommunens ansvar for barn som oppholder seg i en annen stat*

Barneverntjenesten i den kommunen barnet sist var registrert bosatt har ansvaret for å yte tjenester og tiltak etter denne loven når barnet oppholder seg i en annen stat, jf. § 1-2. Ved avtale mellom barneverntjenesten i de berørte kommunene, kan ansvaret overføres til en annen kommune som barnet har tilknytning til.

En barneverntjeneste som har sendt begjæring om tiltak til fylkesnemnda, har ansvaret for saken selv om barnet oppholder seg i en annen stat.

§ 9-1 første ledd skal lyde:

Den enkelte kommune skal sørge for de bevilgninger som er nødvendige for å yte de tjenester og tiltak som kommunen har ansvaret for etter denne loven. Kommunen dekker sine egne kostnader med saken i fylkesnemnda. Kommunen dekker i tillegg utgifter til private parters vitner som er nødvendig i forbindelse med opplysning av sak i fylkesnemnda, samt godtgjøring til sakkynndig oppnevnt av fylkesnemnda og utgifter til tolk i forhandlingsmøte.

II

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 26 a lyde:

§ 26 a *Opplysningsplikt til barnevernet*

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rus-

midler eller en annen form for utpreget normløs atferd,

- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Meklere som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

III

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 25-11 lyde:

§ 25-11 *Opplysningsplikt til barnevernet*

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som gjør tjeneste i trygdens organer, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

IV

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer skal § 10 lyde:

§ 10 *Opplysningsplikt til barnevernet*

Fagpersonell ved familievernkontor skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Fagpersonellet skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpe-

trengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

- c) *når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,*
- d) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.*

Fagpersonellet plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

V

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal § 15-3 lyde:

§ 15-3 Opplysningsplikt til barnevernet

Tilsette i skolen skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Tilsette i skolen skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,*
- b) *når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit spesielt hjelpe-trengande barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,*
- c) *når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,*
- d) *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.*

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

VI

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 33 lyde:

§ 33 Opplysningsplikt til barnevernet

Den som yter helsehjelp, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Helsepersonell skal utan hinder av taushetsplikt etter § 21 melde fra til barneverntjenesten utan ugrunnet opphold

- a) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,*
- b) *når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kom-*

mer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpe-trengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

- c) *når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,*
- d) *når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.*

Helsepersonell plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

I helseinstitusjoner skal det utpekes en person som skal ha ansvaret for videreformidling av opplysninger etter annet og tredje ledd. Denne personen skal uten ugrunnet opphold gi melder tilbakemelding på om melding etter annet ledd er videreformidlet. Dersom meldingen ikke er videreformidlet, skal det begrunnes. Melder har fortsatt et ansvar for å melde, dersom melder mener at vilkårene etter annet ledd er oppfylt. Personen som har ansvaret for videreformidling av opplysningene skal også påse at barneverntjenestens tilbakemeldinger etter barnevernloven § 6-7 a, uten ugrunnet opphold videreformidles til melder.

VII

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar skal § 7-4 lyde:

§ 7-4 Opplysningsplikt til barnevernet

Tilsette i skolen skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Tilsette i skolen skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,*
- b) *når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit spesielt hjelpe-trengande barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,*
- c) *når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,*
- d) *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.*

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

VIII

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere skal § 26 lyde:

§ 26 Opplysningsplikt til barnevernet

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

IX

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager skal § 22 lyde:

§ 22 Opplysningsplikt til barnevernet

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

X

I lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud skal § 6 lyde:

§ 6 Opplysningsplikt til barnevernet

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, skal utan hinder av teieplikta melde frå til barneverntenesta utan ugrunna opphald

- a) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller anna alvorleg omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller spesielt hjelpetrequende barn ikkje får dekt sitt særlege behov for behandling eller opplæring,
- c) når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller ei anna form for utprega normlaus åtferd,
- d) når det er grunn til å tru at eit barn blir eller vil bli utnytta til menneskehandel.

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, pliktar også å gi opplysningar etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

XI

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 45 lyde:

§ 45 Opplysningsplikt til barnevernet

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrequende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,

d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

XII

I lov 16. juni 2017 nr. 46 om endringer i barnevernloven (barnevernsreform) gjøres følgende endringer i lovens del I om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester:

Endringen av § 4-3 skal lyde:

§ 4-3 nytt syvende ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder så langt de passer for utredning som nevnt i § 2-3 tredje ledd bokstav a.

Endringen av § 4-22 skal lyde:

§ 4-22 tredje til sjette ledd skal lyde:

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å velge et fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barnets behov og skal godkjenne fosterhjemmet. Med omsorgskommunen menes den kommunen som har ansvaret etter § 8-4 tredje ledd. *Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Barneverntjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig.*

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvar for å følge opp hvert enkelt barn i fosterhjemmet og for oppfølging av fosterhjemmet. Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for oppfølging av fosterhjem som etaten tilbyr, jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og c.

Den kommunen fosterhjemmet ligger i har ansvaret for tilsyn av fosterhjemmet. Kommunen skal føre tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjemmet fra plasseringstidspunktet og frem til barnet fyller 18 år. Formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen, blir fulgt opp. Kommunen skal sørge for at de som skal utøve tilsynet, gis grunnleggende opplæring og veiledning.

Departementet kan gi forskrifter som utfyller denne bestemmelsen.

XIII

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

B.

Stortinget ber regjeringen se nærmere på innretningen av kommunenes betalingsansvar, og vurdere om det fortsatt skal være kommunenes ansvar å dekke utgifter til tolk og sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemndene, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 1. mars 2018

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Freddy André Øvstegård

ordfører

Vedlegg**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Linda Hofstad Helleland til familie- og kulturkomiteen, datert 23. januar 2018****Prop. 169 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven mv. - spørsmål fra Familie- og kulturkomiteen**

Jeg viser til brev fra Familie- og kulturkomiteen av 17. januar med to spørsmål til Prop. 169 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre).

Innledningsvis vil jeg bemerke at departementet følger opp NOU 2016:16 *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* i to løp. Enkelte av utvalgets forslag er fulgt opp i Prop 169 L (2016-2017) om endringer i gjeldende barnevernlov. Videre arbeider departementet med et høringsnotat med forslag til en ny barnevernlov. Utvalgets øvrige forslag og høringsinstansenes syn vil vurderes i dette arbeidet.

Til spørsmål 1 om medvirkning:

Forslaget til § 1-6 innebærer å presisere barnets rett til medvirkning i barnevernssaker, som vil tydeliggjøre barns rettigheter etter barnekonvensjonen og Grunnloven. Retten til medvirkning gjelder gjennomgående i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernloven. Dagens bvl. § 6-3 er en spesialbestemmelse om barns prosessuelle rettigheter ved rettslige og administrative avgjørelser. Barnevernslovutvalget hadde flere forslag knyttet til barns prosessuelle rettigheter, herunder å senke aldersgrensen for partsrettigheter fra 15 til 12 år og å lovfeste at barn har en direkte uttalerett for barneverntjenesten og fylkesnemnda før det treffes avgjørelser. I arbeidet med et høringsnotat med forslag til ny barnevernlov vil jeg vurdere behovet for endringer i dagens § 6-3, herunder å fjerne aldershenvisningen på syv år.

Jeg vil likevel understreke at det allerede fremgår av § 6-3 at også yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal informeres og gis anledning til å uttale seg. Aldersangivelsen på syv år er derfor ikke ment å være en nedre grense for når barn har uttalerett.

Til spørsmål 2 om ettervern:

God individuell oppfølging etter fylte 18 år er viktig, særlig med tanke på at det ofte tar lengre tid å oppnå gode overganger til voksenlivet for unge med barnevernserfaring enn for andre ungdommer. Flere tiltak er satt i gang for å bedre ettervernet. Blant annet er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i gang med å utvikle et langsiktig fagutviklingsprogram for hjelpetiltak, herunder ettervernstiltak. Direktoratet arbeider også med å utvikle faglige anbefalinger om oppfølging av unge over 18 år. I NOU 2016:16 *Ny barnevernslov* har utvalget ikke foreslått å endre reglene for ettervern. Noen høringsin-

stanser mener dette er en svakhet ved utredningen og fremhever blant annet behov for å heve aldersgrensen til 25 år.

I Jeløya-plattformen fremgår det at regjeringen vil styrke retten til ettervern for barnevernsbarn. Det er derfor naturlig å vurdere behovet for regelverksendringer i arbeidet med ny barnevernlov, herunder økonomiske administrative konsekvenser av eventuelle endringer. Jeg ber derfor om å få komme tilbake til dette spørsmålet.

